

Chambre des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1954.

11 MAI 1954.

PROPOSITION DE LOI sur l'enseignement complémentaire.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La proposition de loi soumise à vos délibérations et qui a pour but de consacrer la prolongation jusqu'à 15 ans de l'obligation scolaire doit, pour assurer le respect de cette obligation, être complétée par des dispositions qui tendent à créer au niveau des études de 12 à 15 ans un nouveau type d'enseignement.

Il s'agit de l'enseignement complémentaire, que la présente proposition de loi a pour but d'organiser.

Nous avons souligné dans les développements de la proposition de loi sur l'obligation scolaire que les dispositions nouvelles ne posaient aucun problème en ce qui concerne l'enseignement primaire de 6 à 12 ans. Au contraire de 12 à 15 ans, c'est-à-dire au seuil du degré secondaire, il importe de décider si les types d'enseignement existants suffisent à répondre à la diversité des besoins sociaux et éducatifs ou si, au contraire, ils doivent être complétés par des types nouveaux.

Aujourd'hui, nous disposons pour les enfants de 12 à 15 ans, de l'enseignement moyen général avec les diverses options qu'il offre, de l'enseignement technique subdivisé en écoles techniques (niveau fort) et en écoles professionnelles (niveau faible), chacune de ces catégories se diversifiant en nombreuses spécialités. Enfin, l'enseignement primaire est actuellement couronné, en beaucoup de régions, par les classes du 4me degré, qui dispensent un enseignement assez variable selon les lieux à des enfants qui ne semblent pas destinés à poursuivre leurs études au delà de l'âge où se termine l'obligation scolaire.

Le problème que nous venons de poser a soulevé, depuis quelques années, d'assez vives controverses. Les uns estiment, en effet, qu'il n'y a pas de place pour un type d'enseignement distinct de l'enseignement moyen ou de l'enseignement technique et que ces deux grandes orientations éducatives sont assez diversifiées pour répondre à tous les besoins pédagogiques. Ils considèrent, d'autre part, que la formule du 4me degré est dépassée par les événements. Selon eux, la fréquentation scolaire jusqu'à 15 ans doit se

Kamer der Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1954.

11 Mei 1954.

WETSVOORSTEL op het voortgezet onderwijs.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Het wetsvoorstel dat aan uw beraadslaging is voorgelegd en dat ten doel heeft in de verlenging van de leerplicht tot 15 jaar te voorzien moet, ter nakoming van deze verplichting, aangevuld worden door beschikkingen die ten doel hebben voor het studietijdvak van 12 tot 15 jaar een nieuwe onderwijsvorm in te stellen.

Het betreft hier het voortgezet onderwijs, dat bij het huidige wetsvoorstel wordt ingericht.

In de toelichting van het wetsvoorstel op de leerplicht hebben wij er op gewezen, dat de nieuwe beschikkingen geen enkel probleem deden rijzen, wat betreft het lager onderwijs van 6 tot 12 jaar. Maar van 12 tot 15 jaar, dit is op de drempel van het middelbaar onderwijs, was het nodig uit te maken of de bestaande onderwijsvormen wel beantwoorden aan de verscheidenheid van de maatschappelijke noodwendigheden en de behoeften op het gebied van het onderwijs, en of zij met nieuwe vormen moeten worden aangevuld.

Thans beschikken wij voor de kinderen van 12 tot 15 jaar over het algemeen vormend middelbaar onderwijs, met de verschillende keuzemogelijkheden die het aanbiedt, over het technisch onderwijs dat onderverdeeld is in technische scholen (hoger peil) en vakscholen (lager peil), met dien verstande dat elk van die categorieën in tal van specialiteiten zijn onderverdeeld. Bovendien is het lager onderwijs thans, in veel streken, bekroond door de klassen van de vierde graad, waar een onderwijs wordt gegeven aan kinderen die niet voorbestemd zijn om langer naar school te gaan dan de schoolplicht reikt, en dat aangepast is aan de plaatselijke noodwendigheden.

Dit vraagstuk heeft reeds sedert jaren aanleiding gegeven tot tamelijk vinnige pennetwisten. De enen zijn inderdaad de mening toegedaan, dat er geen plaats is voor een afzonderlijke onderwijsvorm van het middelbaar onderwijs of van het technisch onderwijs, en dat die twee grote onderwijsmogelijkheden verscheidenheid genoeg bieden, om aan alle paedagogische behoeften te beantwoorden. Zij menen bovendien, dat de formule van de vierde graad door de gebeurtenissen is voorbijgestreefd. Volgens hen moet

poursuivre, soit dans un établissement d'enseignement moyen, soit dans un établissement d'enseignement technique. Toute forme d'enseignement nouveau, que l'on prétendrait ériger à côté de ces deux derniers, ne serait qu'un décalque ou une mauvaise imitation de l'un d'eux.

D'autres, par contre, estiment que quelle que soit la variété des modes d'enseignement dispensés par nos institutions d'enseignement moyen ou technique, des raisons d'ordre social autant que pédagogique justifient la création, à côté de ces deux branches d'enseignement, d'une formule distincte ayant son originalité propre.

L'enseignement moyen général donne le pas à la formation humaniste et si, au cours des dernières années, il a assoupli ses méthodes en ouvrant la porte à des formules neuves et en n'hésitant pas à faire appel dans certaines sections au concours d'activités manuelles, il reste cependant axé avant tout sur le cycle complet des études secondaires jusqu'à 18 ans et sur l'accès à l'enseignement supérieur.

L'enseignement technique de son côté, si même il ouvre plus large la porte à la formation générale, vise avant tout une éducation professionnelle et une spécialisation vers les métiers et négoce.

Nous nous sommes ralliés à la thèse défendue par ceux qui estiment qu'il y a place à côté de l'enseignement moyen et de l'enseignement technique pour une école complémentaire venant achever l'enseignement primaire et mener jusqu'à la fin de la scolarité obligatoire les enfants qui, vers l'âge de 12 ans, ne désirent pas ou n'estiment pas possible d'entrer dans l'enseignement moyen ou technique.

Il s'agit, dans notre esprit, d'un enseignement à caractère essentiellement local, tendant à la fois à l'acquisition d'un solide minimum de formation générale — le minimum prévu par la loi sur l'obligation scolaire — et à une préparation directe aux exigences concrètes de la vie.

Cet enseignement ne peut, quant à son contenu intellectuel, prétendre se situer au même niveau que l'enseignement moyen du degré inférieur ou que l'école technique. Il pourra être comparé, sur ce plan, à la formation que dispensent, dans l'enseignement technique, les écoles professionnelles. Il n'exclura pas cependant, pour les enfants qui la fréquentent, la possibilité de se réorienter à l'issue du cycle de l'école complémentaire et de poursuivre, moyennant examen devant un jury central, des études secondaires jusqu'à 18 ans dans l'enseignement moyen ou technique. Mais, le souci principal de l'enseignement complémentaire est de donner aux adolescents qui se destinent à demeurer dans leur région et à y poursuivre leur existence, une formation fortement enracinée dans les réalités locales et fondée sur une pédagogie qui est d'ailleurs à rénover.

Telle est la pensée générale qui a guidé les signataires lorsqu'ils ont décidé de proposer à vos suffrages les textes qui précisent les modalités de création, de fonctionnement et de subvention des écoles complémentaires.

Précisons bien qu'il ne s'agit pas d'un enseignement de qualité inférieure. Cette exigence de qualité et de niveau a dicté aux signataires les conditions précises qu'ils ont insérées dans la proposition au sujet de la création d'écoles complémentaires communales et de l'agrégation des écoles complémentaires libres qui viendraient à requérir les subsides de l'Etat.

* * *

de leerplicht tot 15 jaar volbracht worden in een inrichting van het middelbaar onderwijs, ofwel in een inrichting voor technisch onderwijs. Elke nieuwe onderwijsvorm die naast de beide voormelde zou worden ingesteld zou volgens hen enkel een nabootsing of een gebrekkige imitatie van een van beide zijn.

Anderen, daarentegen, oordelen dat, welke ook de verscheidenheid is van de onderwijsvormen die door de inrichting van het middelbaar of het technisch onderwijs worden verstrekt, om sociale en paedagogische redenen de inrichting van een wel onderscheiden formule, met eigen karakter, naast de twee vermelde onderwijstakken gerechtvaardigd is.

Het algemeen middelbaar onderwijs geeft de voorrang aan de humanistische vorming, en zo het in de loop van de jongste jaren zijn methoden enigszins heeft versoepeld, door er nieuwe formules in op te nemen, en door er niet voor terug te deinzen om in sommige afdelingen een ruimer beroep te doen op praktische oefeningen, dan blijft het nochtans vóór alles afgestemd op de volledige cyclus van de middelbare studiën tot 18 jaar, en op de toegang tot het hoger onderwijs.

Indien het technisch onderwijs van zijn kant grotere mogelijkheden biedt wat betreft de algemene vorming, dan nog blijft het vóór alles gericht op het verstrekken van de vakopleiding en op een specialisatie op het gebied van handel en ambachten.

Wij zijn de mening bijgevallen van diegenen die oordelen dat er, naast het middelbaar en het technisch onderwijs ook nog plaats is voor een aanvullend onderwijs, dat het lager onderwijs moet voltooien en dat moet strekken tot het einde van de leerplicht van de kinderen die, op de leeftijd van 12 jaar, geen middelbare of technische studiën wensen te doen, of dit niet mogelijk achten.

Het wil ons voorkomen dat dit onderwijs een bij uitstek plaatselijk karakter moet dragen, en er moet toe strekken tegelijkertijd een voldoende minimum van algemene vorming — het minimum dat bij de wet op de leerplicht is bepaald — te geven, en tegelijkertijd een rechtstreekse voorbereiding tot de concrete levensnoodwendigheden moet zijn.

Wat de intellectuele inhoud betreft, kan dit onderwijs geen aanspraak maken op hetzelfde niveau als het middelbaar onderwijs van de lagere graad of als de *technische school*. Het kan, ter zake, wel vergeleken worden bij de vorming die, in het *technisch onderwijs*, de vakscholen verstrekken. Toch is voor de leerlingen die dat onderwijs zullen ontvangen, de mogelijkheid niet uitgesloten, na afloop van de cyclus van dit aanvullend onderwijs, hun oriëntatie andermaal te bekijken, en, mits zij een examen afleggen voor de centrale examencommissie, kunnen zij middelbaar onderwijs genieten, tot 18 jaar, in het middelbaar of het technisch onderwijs. De hoofdbekommernis van het voortgezet onderwijs is de jonge lieden, die later in hun streek wensen te blijven, om daar hun bestaan te zoeken, een vorming te verstrekken die geworteld is in de plaatselijke werkelijkheden, en die berust op een te vernieuwen paedagogische grondslag.

Door die algemene gedachte hebben de indieners zich laten leiden wanneer zij besloten hebben de teksten die voorzien in de bepalingen betreffende de oprichting, de werking en de wijze van subsidiëring van dit voortgezet onderwijs, aan uw goedkeuring voor te leggen.

Er dient op gewezen te worden, dat het hier geenszins gaat om een onderwijs van minderwaardige kwaliteit. De vereisten inzake kwaliteit en leerpeil hebben de indieners er toe gebracht in het wetsvoorstel nauwkeurige voorwaarden in te lassen wat betreft de oprichting van gemeentelijke scholen voor voortgezet onderwijs en de erkenning van scholen voor voortgezet onderwijs, die om Staatstoelagen zouden verzoeken.

* * *

Pour les raisons qui ont été énumérées dans les développements de la proposition de loi sur l'obligation scolaire, les dispositions relatives à l'enseignement complémentaire sont insérées par la présente proposition dans la loi organique sur l'enseignement primaire.

En effet, bien que par le niveau des études et par l'âge des élèves qu'elle recrute, l'école complémentaire se situe dans le cadre du secondaire, son régime et ses liens avec le terroir, la rattachent dans une large mesure à l'enseignement primaire. C'est pourquoi bon nombre de dispositions de la présente proposition sont parallèles à celles qui régissent l'organisation et le fonctionnement de nos écoles primaires.

Tout en nous référant à l'analyse détaillée des articles pour un commentaire précis de chacune des dispositions de la proposition, nous croyons utile d'esquisser ici les grandes lignes de la loi en projet.

I. — Le mécanisme de création par les communes et de subvention des écoles libres, est identique pour l'enseignement complémentaire à celui de l'enseignement primaire. Nous n'avons cependant pas estimé qu'il était possible ni opportun, d'obliger en principe toutes les communes du royaume à créer une école complémentaire.

Pour donner un minimum de garanties de qualité, cette école doit disposer d'une population minimum, qui ne pourra être réunie dans toute commune. Aussi la loi prévoit-elle simplement la faculté pour les communes de créer une école complémentaire. Elle y ajoute la possibilité pour plusieurs communes de se réunir dans le même but. Nous espérons que les communes feront un très large usage de cette faculté dont les avantages sont évidents.

Les écoles créées par les communes, tout comme les écoles libres qui désirent pouvoir prétendre à l'adoption ou aux subventions, doivent remplir un certain nombre de conditions qui ont pour but d'assurer à ces institutions un niveau suffisant de qualité pédagogique. Ces conditions visent essentiellement les locaux, le matériel et l'outillage, la capacité du personnel, dont il sera parlé plus loin, les exigences du programme, l'inspection de l'Etat, enfin l'existence d'un minimum de population se répartissant sur les trois années d'études de 12 à 15 ans.

Cependant, sur ce dernier point, le texte de la proposition est extrêmement souple en vue de s'adapter aux différenciations régionales et de permettre, notamment, l'organisation d'écoles complémentaires convenables dans les régions peu peuplées où le besoin de ces écoles se fera, sans doute, particulièrement sentir.

Soulignons qu'à cet égard, en ce qui concerne les chiffres de population et en vue d'éviter tout régime préférentiel en faveur d'un enseignement ou de l'autre, les minima ont été alignés sur ceux prévus pour l'enseignement moyen ou pour l'enseignement technique.

II. — Le point de savoir à quel personnel devait être confié l'enseignement dans les écoles complémentaires a été longuement examiné et débattu.

Un premier principe est acquis : à l'exception des cours spéciaux ou pratiques (travaux manuels, dessin, chant, etc...) l'enseignement complémentaire doit être organisé suivant le système du titulaire de classe et non suivant le système des professeurs spécialisés.

Quant aux conditions de capacité requises de ces titu-

Om de redenen die zijn opgesomd in de toelichting van het wetsvoorstel inzake de leerplicht, zijn de beschikkingen betreffende het voortgezet onderwijs door het onderhavige voorstel ingelast in de wet tot regeling van het lager onderwijs.

Inderdaad, hoewel de school voor voortgezet onderwijs door haar leerpeil en door de leeftijd van de leerlingen voor wie zij bestemd is, binnen het kader van het middelbaar onderwijs valt is zij, door haar stelsel en door haar banden met de geboortegrond, als het ware de voortzetting van het lager onderwijs. Daarom zijn tal van beschikkingen van het onderhavige voorstel gelijklopend met die welke de inrichting en de werking van onze lagere scholen bepalen.

Hoewel wij voor een nauwkeurige bespreking van elk der beschikkingen van het voorstel moeten verwijzen naar de omstandige ontleding van de artikelen, achten wij het nodig hier het wetsvoorstel in zijn grote trekken te schetsen.

I. — De bepalingen inzake de oprichting door de gemeenten en de erkenning van vrije scholen voor voortgezet onderwijs zijn dezelfde als die welke betrekking hebben op het lager onderwijs. Wij hebben echter niet gemeend, dat het mogelijk of gepast is in beginsel alle gemeenten van het Rijk te verplichten een school voor voortgezet onderwijs op te richten.

Om inzake kwaliteit een minimum van waarborgen te kunnen geven, moet die school kunnen beschikken over een minimum aantal leerlingen, dat niet steeds in één enkele gemeente kan worden bijeengebracht. Daarom wordt bij de wet voorzien, dat de gemeenten het recht hebben een school voor voortgezet onderwijs op te richten, waarbij de mogelijkheid, dat verschillende gemeenten zich met dat doel mogen verenigen, in uitzicht is gesteld. Wij hopen dat de gemeenten een ruim gebruik zullen maken van die mogelijkheid, die grote voordelen biedt.

De door de gemeenten opgerichte scholen, zowel als de vrije scholen die wensen erkend of gesubsidieerd te worden, moeten een aantal voorwaarden vervullen, die ten doel hebben aan die inrichting een voldoende hoog peil op pedagogisch gebied te verzekeren. Deze voorwaarden hebben hoofdzakelijk betrekking op de lokalen, het materieel en de uitrusting, de bekwaamheid van het personeel, waarover verder zal gehandeld worden, het leerplan, het Staatstoezicht en, ten slotte, de aanwezigheid van een minimum-schoolbevolking, gespreid over de 3 studiejaren van 12 tot 15 jaar.

Wat dit laatste punt betreft is de tekst van het voorstel evenwel buitengewoon soepel, dit om aangepast te zijn aan de gewestelijke verscheidenheden en om onder meer de mogelijkheid te scheppen scholen voor voortgezet onderwijs in te richten in weinig bevolkte streken, waar de behoeften aan dergelijke scholen zich ongetwijfeld meer dan elders zal doen gevoelen.

In dit verband kan er op gewezen worden dat, wat betreft de cijfers van de schoolbevolking, en om elk preferentieel stelsel ten voordele van een of andere onderwijsvorm uit te schakelen, de minimumcijfers aangepast zijn bij die welke bepaald zijn voor het middelbaar onderwijs of voor het technisch onderwijs.

II. — De vraag aan welk personeel het onderwijs in die scholen voor voortgezet onderwijs moet worden toevertrouwd is grondig onderzocht en besproken geworden.

Als eerste beginsel is aanvaard, dat, op de bijzondere of practische lessen na (handenarbeid, teken- en zangonderwijs, enz...), het voortgezet onderwijs dient te worden ingericht volgens het stelsel van de klasbestuurder, en niet volgens dat van de bijzondere leraars.

Wat de vereiste bekwaamheidsvoorwaarden van die

lares chargés de la formation générale, nous proposons que soient admis à enseigner dans les écoles complémentaires, d'une part, des agrégés de l'enseignement moyen du degré inférieur (régents et régentes), d'autre part, des instituteurs nantis d'un certificat d'études supplémentaires à déterminer par le Roi. Les chefs d'école seront soumis aux mêmes conditions.

Des dispositions transitoires sont prévues en faveur de certains instituteurs ayant déjà fonctionné dans des classes du 4me degré.

Le statut du personnel de l'école complémentaire sera analogue à celui de l'instituteur primaire. Quant à sa rétribution, les signataires proposent que le taux et les modalités en soient fixés par le Roi, comme c'est d'ailleurs le cas dans l'enseignement technique et dans l'enseignement moyen. Leur intention est d'accorder aux porteurs du diplôme de régent le barème correspondant à ces fonctions dans l'enseignement de l'Etat; aux instituteurs porteurs du certificat supplémentaire une rétribution se situant entre celle de l'instituteur de l'Etat et celle du régent.

III. — Régime des subventions.

Les signataires proposent au législateur d'adopter à l'égard de l'enseignement complémentaire communal et libre subventionné, un régime de subvention qui s'inspire à la fois de celui qui est en vigueur dans l'enseignement primaire, d'une part, et dans l'enseignement technique, d'autre part.

La proposition prévoit que l'Etat paiera sous forme de subsides d'après le mécanisme de la loi organique de l'enseignement primaire le traitement du personnel des écoles complémentaires correspondant aux minima de population à fixer en application de la loi.

Il ajoute à ces subsides-traitements une subvention pour fonctionnement et équipement, dont le taux sera calculé par tête d'élève et dont le montant sera équivalent à celui des subventions accordées du même chef dans les écoles professionnelles de l'enseignement technique.

En effet, nous estimons que si l'Etat est en droit d'exiger d'une école complémentaire, pour assurer la qualité de son enseignement, un minimum d'équipement et d'outillage, qui correspond notamment aux branches pratiques de son programme d'études, il se doit, en contrepartie, d'aider à cet équipement par des subventions — d'ailleurs modestes — qui seront établies par référence aux écoles professionnelles dont l'organisation ressemble le plus à celle des écoles complémentaires considérées.

ANALYSE DES ARTICLES.

Remarque préalable.

Ainsi qu'il a été dit dans le développement, les dispositions de la présente proposition sont rédigées en vue d'être insérées dans la loi organique de l'enseignement primaire, auquel l'enseignement complémentaire emprunte beaucoup de traits de son régime. Une coordination ultérieure est prévue (voir art. 37). C'est ce qui donne à la proposition sa physionomie particulière sous l'angle formel.

klasbestuurders, die belast zijn met de algemene vorming, betreft, stellen wij voor dat, om in die scholen te onderwijzen, enerzijds geaggregeerden voor het middelbaar onderwijs van de lagere graad (regenten en regentessen) en anderzijds onderwijzers die een door de Koning te bepalen getuigschrift van bijkomende studiën hebben behaald, in aanmerking zouden komen.

Overgangsbepalingen zijn voorzien ten gunste van sommige onderwijzers, die reeds in vierde-graad-klassen onderwijs hebben gegeven.

Het statuut van het personeel aan de school voor voortgezet onderwijs zal hetzelfde zijn als dat van de lagere onderwijzers. Wat zijn bezoldiging betreft stellen de indieners voor, dat het bedrag en de andere bepalingen vastgesteld worden door de Koning, zoals overigens het geval is in het technisch onderwijs en in het middelbaar onderwijs. Hun bedoeling is aan de houders van een regentsdiploma de weddeschaal toe te kennen die overeenstemt met die functies in het Rijksonderwijs, en aan de onderwijzers die houder zijn van het bovenvermelde aanvullend attest een bezoldiging tussen die van de onderwijzer in de lagere Staatsscholen en die van de regent.

III. — Toelagestelsel.

De indieners stellen de wetgever voor ten opzichte van het gemeentelijk en het vrije gesubsidieerde voortgezet onderwijs een stelsel van toelagen toe te passen dat berust zowel op het stelsel dat van kracht is in het lager onderwijs, enerzijds, en in het technisch onderwijs, anderzijds.

Het voorstel bepaalt dat de Staat de wedde van het personeel der scholen voor voortgezet onderwijs zal betalen, in de vorm van toelagen volgens de bepalingen van de wet tot regeling van het lager onderwijs, in overeenstemming met de, bij toepassing van de wet, vast te stellen minimumschoolbevolking.

Bij die weddentoeelagen zal de Staat een toelage voegen voor de werking en de uitrusting, waarvan het bedrag zal berekend worden per hoofd van de schoolbevolking, en waarvan het totaal bedrag zal gelijk zijn aan dat van de toelagen die, op grond van dezelfde bepalingen, toegekend worden aan de vakscholen van het technisch onderwijs.

Wij zijn inderdaad de mening toegedaan dat, zo de Staat het recht heeft van een school voor voortgezet onderwijs te eisen dat zij, om de hoedanigheid van dat onderwijs te waarborgen, beschikt over een minimum van materieel en uitrusting, dat overeenstemt met de praktische vakken van haar leerplan, hij daarentegen tot plicht heeft tot die uitrusting bij te dragen door toelagen — zij het dan ook van bescheiden bedrag — die zullen vastgesteld worden in vergelijking met die van de vakscholen, waarvan de inrichting de meeste gelijkenis vertoont met die van de betrokken scholen voor voortgezet onderwijs.

ONTLEDING DER ARTIKELN.

Voorafgaande opmerking.

Zoals in de toelichting werd gezegd, zijn de beschikkingen van het onderhavige voorstel bestemd om ingelast te worden in de wet tot regeling van het lager onderwijs, waarmede het voortgezet onderwijs veel gelijkenis vertoont, wat zijn voornaamste bepalingen betreft. Een latere coördinatie is voorzien (zie art. 37). Dat geeft overigens aan het voorstel zijn eigen karakter.

CHAPITRE PREMIER.

Modifications relatives à la loi organique de l'enseignement primaire.

Article premier.

Détermine la structure, l'orientation et les programmes de l'enseignement complémentaire.

a) *Structure* : trois années d'études qui font suite au cycle primaire et mènent jusqu'à l'âge de 15 ans, limite de l'obligation scolaire, l'enfant qui poursuit ses études selon un rythme normal.

b) *Orientation et programmes* : Conformément aux prescriptions de la proposition de loi sur l'obligation scolaire et aux vœux des signataires exprimés dans le développement de cette proposition de loi, le programme de l'école complémentaire, comme celui de tous les types d'enseignement pour enfants de 12 à 15 ans, fera une large place à la formation générale.

A cet égard, il comprendra au minimum 20 heures par semaine pour les branches de formation générale, dont l'énumération suit (voir article 20 de la proposition de loi sur l'obligation scolaire) :

Religion ou morale — Civisme.

Langue maternelle, éventuellement autres langues, et ce sans préjudice des dispositions légales relatives à l'étude de la 2me langue.

Eléments de mathématiques (arithmétique, initiation à la géométrie et calcul algébrique).

Notions de biologie, de physique et de chimie.

Géographie de la Belgique, du Congo et du monde.

Notions d'histoire générale et d'histoire de Belgique.

Dessin — Musique — Education physique.

* * *

Le programme minimum prévu par l'article 20 de la proposition de loi sur l'obligation scolaire prévoit également des cours pratiques. Ceux-ci seront évidemment inclus dans le programme de l'école complémentaire et s'y développeront dans une double direction :

a) préparation à la vie professionnelle. Il ne s'agit pas d'une préparation directe à l'exercice d'un métier donné, mais plutôt d'une formation « préprofessionnelle »;

b) préparation à la vie concrète et notamment, pour les garçons comme pour les filles, à l'exécution des travaux courants de la vie au foyer.

* * *

Tant dans les branches de formation générale que dans les travaux pratiques, le programme doit s'inspirer des réalités locales. Il s'en inspirera d'abord par l'extension qu'il donnera à tel genre de travaux dans une région agricole à prédominance forestière, ou dans tel autre plus consacrée à l'industrie laitière, etc...

Il s'en inspirera également dans toute sa pédagogie et sa méthodologie, évitant l'abstraction et le livresque et se référant sans cesse aux réalités de la vie concrète et de l'environnement.

En vue de réaliser ces objectifs la proposition de loi pré-

EERSTE HOOFDSTUK.

Wijzigingen in verband met de wet tot regeling van het lager onderwijs.

Eerste artikel.

Bepaalt de structuur, de oriëntering en de programma's van het voortgezet onderwijs.

a) *Structuur* : drie studiejaren volgende op de lagere cyclus en die aldus strekken tot de leeftijd van 15 jaar, — de grens van de leerplicht, zodat het kind zijn studiën in een normaal tempo kan voortzetten.

b) *Oriëntering en programma's* : Overeenkomstig de voorschriften betreffende het wetsvoorstel op de leerplicht en overeenkomstig de wensen van de indieners, uitgedrukt in de toelichting van genoemd wetsvoorstel, zal het programma van de school voor voortgezet onderwijs, zoals dat van alle onderwijstypes voor kinderen van 12 tot 15 jaar, een ruime plaats voor de algemene vorming voorbehouden.

Met het oog daarop zal het een minimum van 20 uren per week voor de verschillende vakken en de algemene vorming omvatten, waarvan de opsomming hieronder volgt (zie artikel 20 van het wetsvoorstel betreffende de leerplicht).

Godsdienst of zedenleer — Burgerzin.

Moedertaal, eventueel ook andere talen, evenwel zonder dat inbreuk mag worden gepleegd op de wetsbepalingen aangaande het onderricht in de 2de taal.

Beginnelen der wiskunde (rekenkunde, inleiding tot de meetkunde en het algebraïsch rekenen).

Noties over biologie, natuur- en scheikunde.

Aardrijkskunde van België, van Congo en van de wereld.

Overzicht van de algemene geschiedenis en van de geschiedenis van België. Tekenen — muziek — lichamelijke opvoeding.

* * *

Het in artikel 20 van het wetsvoorstel op de leerplicht bepaalde minimumprogramma voorziet insgelijks praktische cursussen. Deze zullen natuurlijk in het schoolprogramma voor het voortgezet onderwijs worden opgenomen en zich in een dubbele richting ontwikkelen :

a) voorbereiding tot het beroepsleven. Het betreft hier niet een rechtstreekse voorbereiding tot de uitoefening van een bepaalde stiel, maar eerder een « prae-beroepsopleiding »;

b) voorbereiding tot het latere leven en o.m., voor de jongens als voor de meisjes, tot het beoefenen van de gewone werkzaamheden in de familiekring.

* * *

Zowel voor het vakonderwijs inzake de algemene opleiding als voor het praktisch onderwijs moet het programma steunen op de plaatselijke realiteiten. Dit zal geschieden door uitbreiding te geven aan bepaalde praktische oefeningen in een landbouwstreek welke meer op de bosbouw, of in een andere, welke meer op de zuivelindustrie is afgestemd, enz...

De opvoedkunde en de methodiek waarop het programma berust, moeten gericht zijn op de werkelijkheden van het concrete leven en van de omgeving, waarbij alles wat abstract en boekkerig is, dient vermeden te worden.

Om die doelstellingen te bereiken, voorziet het wetsvoor-

voit que le programme sera fixé par le Roi, mais qu'une partie de l'horaire maximum prévu sera laissée à la disposition des autorités scolaires, lesquelles pourront ainsi l'adapter au milieu selon les besoins régionaux et locaux.

Art. 2.

Etend à l'école complémentaire les dispositions de l'article 21 de la loi organique de l'enseignement primaire relatives aux obligations morales et pédagogiques du corps enseignant à l'égard des élèves qui leur sont confiés.

Art. 3.

Etend à l'école complémentaire les dispositions relatives à la durée de l'enseignement par année scolaire en vigueur dans les écoles primaires. Ces dispositions sont libellées comme suit :

« Dans les écoles soumises à l'inspection de l'Etat, 400 demi-journées scolaires au moins doivent être consacrées à l'enseignement; le nombre des heures de classe ne peut être inférieur à 25 par semaine, y compris le temps des récréations.

« Le Ministre de l'Instruction publique fixe, pour toutes les écoles soumises au régime de la loi, le début de l'année scolaire en tenant compte des situations régionales et notamment des coutumes pour l'emploi des enfants aux travaux agricoles.

« Les administrations communales et les directions des écoles primaires inspectées par l'Etat arrêtent en conséquence, respectivement pour leurs écoles, la période des vacances.

Art. 4.

Cet article, combiné avec l'article 38 de la proposition (clauses abrogatoires) limite le régime des congés saisonniers aux écoles complémentaires. En d'autres mots, désormais, en-dessous de l'âge moyen de 12 ans, ces congés ne seront plus accordés aux enfants. Il s'agit là d'une mesure de protection sociale qui entérine d'ailleurs une situation établie; le nombre des congés saisonniers accordés au cycle primaire se réduit de plus en plus.

Art. 5.

L'article 4 de la loi organique de l'enseignement primaire prévoit actuellement deux certificats d'études primaires accordés, l'un à la fin du 3e et l'autre à l'issue du 4e degré. La proposition adapte ce texte à la situation nouvelle.

Art. 6.

Applicable directement ou par voie de référence :

a) aux écoles complémentaires communales et intercommunales subventionnées par l'Etat;

b) aux écoles complémentaires adoptées et adoptables. Cette disposition détermine les minima de population requis et la structure exigée d'une école complémentaire pour être admise aux subsides.

Deux principes inspirent le système proposé

a) de 12 à 15 ans, les divers types d'enseignement (moyen, technique, complémentaire) doivent autant que

stel dat het programma door de Koning zal worden bepaald, maar dat een gedeelte van de maximum lesrooster ter beschikking zal worden gelaten van de schoolautoriteiten, die aldus in staat zullen zijn het, volgens de regionale en plaatselijke behoeften, aan te passen aan het milieu.

Art. 2.

Breidt de bepalingen van artikel 21 der wet tot regeling van het lager onderwijs, aangaande de morele en pedagogische verplichtingen van de leerkrachten ten opzichte van de hun toevertrouwde leerlingen, uit tot de school voor voortgezet onderwijs.

Art. 3.

Breidt de in de lagere scholen van kracht zijnde bepalingen betreffende de duur van het onderricht per schooljaar, uit tot de school voor voortgezet onderwijs. De tekst dezer bepalingen is de volgende :

« In de aan het staatstoezicht onderworpen scholen moeten minstens 400 halve schooldagen aan het onderwijs worden gewijd; het aantal klasse-uren mag niet minder zijn dan 25 per week, met inbegrip van de speeltijd.

« De Minister van Openbaar Onderwijs bepaalt voor alle aan het wettelijke stelsel onderworpen scholen de aanvang van het schooljaar, daarbij rekening houdend met de regionale toestanden, en o. m. met het gebruiken van de kinderen bij de landarbeid.

« De gemeentebesturen en de besturen van de door de Staat geïnspecteerde lagere scholen bepalen dienovereenkomstig voor hun respectieve scholen de vakantieperiode.

Art. 4.

Door dit artikel, samengevoegd met artikel 38 van het voorstel (opheffingsbepaling), wordt het stelsel van de seizoenvacancies beperkt tot de scholen voor voortgezet onderwijs. Met andere woorden, voortaan zullen die vacaties niet meer aan de kinderen beneden 12 jaar worden toegestaan. Het betreft hier een sociale beschermingsmaatregel, welke overigens een reeds bestaande toestand bestendigt; het aantal aan de lagere cyclus toegestane seizoenvacancies wordt steeds meer en meer beperkt.

Art. 5.

Artikel 4 van de wet tot regeling van het lager onderwijs voorziet momenteel twee getuigschriften van lagere studien, één na de 3e en één na de 4e graad. In dit voorstel wordt deze tekst aan de huidige toestand aangepast.

Art. 6.

Rechtstreeks of onder verwijzing van toepassing :

a) op de gemeentelijke en intercommunale scholen voor voortgezet onderwijs, welke toelagen van de Staat ontvangen;

b) op de aangenomen en aanneembare scholen voor voortgezet onderwijs. Bij deze bepaling wordt het vereiste minimumaantal leerlingen voorgeschreven alsmede de vereiste inrichting voor een school voor voortgezet onderwijs om subsidiën te kunnen ontvangen.

Twee beginselen liggen aan de grondslag van het voorgestelde stelsel :

a) van 12 tot 15 jaar, moeten de verschillende onderwijstypen (middelbaar, technisch, voortgezet onderwijs)

possible être mis sur un pied d'égalité quant aux avantages qui leur sont accordés. Aucun régime préférentiel ne doit être délibérément institué en faveur de l'un d'eux.

b) les conditions de population doivent être fixées pour l'école complémentaire avec une grande souplesse afin de tenir compte des contingences locales et notamment de la différence des situations démographiques.

Il ne faut pas se le dissimuler : dans certains cas ces deux principes peuvent paraître contradictoires. Le texte de l'article 6 les concilie de la manière suivante :

1) En principe, l'école complémentaire doit comprendre au moins 60 élèves et compter trois classes distinctes correspondant aux trois années d'études.

L'exigence de trois classes distinctes correspondant aux trois années scolaires successives trouve ses fondements dans la pédagogie : il faut que l'école complémentaire présente des garanties de sérieux analogues à toute autre école pour enfants de 12 à 15 ans et ne délivre pas un enseignement au rabais.

2) Cependant une école complémentaire peut être admise aux subventions si elle compte 45 élèves, ceux-ci devant être répartis en deux classes dont la seconde réunit les élèves des deux dernières années d'études. Il a paru nécessaire de concilier de la sorte les exigences pédagogiques, les nécessités locales et le souci d'ordre budgétaire.

3) Dans les régions de faible densité démographique, l'école complémentaire peut être admise aux subsides dans des conditions moins sévères. Il suffit qu'elle compte 30 élèves au moins, et ceux-ci peuvent également être répartis en deux classes, la seconde réunissant les élèves des deux dernières années d'études.

Le critère de densité démographique est identique à celui qui sera applicable dès le 1er janvier 1954 dans l'enseignement moyen pour accorder des dérogations analogues.

4) Enfin dans des cas exceptionnels (régions fort peu peuplées, réseau scolaire de faible densité) le Ministre de l'Instruction publique pourra admettre aux subsides des écoles complémentaires qui ne remplissent pas les conditions sub 3). Cependant dans ces cas la dérogation ne pourra être accordée par le Ministre que sur avis de la commission mixte de l'enseignement primaire.

Art. 7.

Définit les conditions requises d'une école complémentaire privée pour être adoptée ou subventionnée.

Ces conditions comportent :

a) des minima de population identiques à ceux prévus à l'article précédent pour les écoles complémentaires communales;

b) des exigences identiques à celles requises des écoles complémentaires communales en ce qui concerne les locaux, le matériel, la capacité des maîtres, etc.

zoveel mogelijk op voet van gelijkheid staan, wat de toegestane voordelen betreft. Geen enkel voorkeursstelsel mag opzettelijk ten gunste van het ene of het andere worden ingevoerd.

b) de voorwaarden aangaande de schoolbevolking moeten voor het voortgezet onderwijs met een grote soepelheid worden bepaald, daarbij rekening houdend met plaatselijke toevalligheden en o. m. met het verschil in de demografische toestanden.

Men mag het zich niet ontveinsen dat die beide beginselen in bepaalde gevallen tegenstrijdig kunnen schijnen. De tekst van artikel 6 heeft ze op de volgende wijze met elkaar in overeenstemming gebracht :

1) in principe moet de school voor voortgezet onderwijs ten minste 60 leerlingen en 3 afzonderlijke klassen, overeenstemmend met de 3 verschillende studiejaren, hebben.

De vereiste van 3 onderscheidene klassen, overeenstemmend met de 3 achtereenvolgende schooljaren, steunt op de grondbeginselen van de paedagogie : het is nodig dat de school voor voortgezet onderwijs dezelfde ernstige waarborgen biedt als iedere andere school voor leerlingen van 12 tot 15 jaar, en geen ontoereikend onderwijs verstrekt.

2) een school voor voortgezet onderwijs kan echter voor subsidie-verlening in aanmerking komen, zo zij 45 leerlingen telt, die verdeeld moeten zijn over twee klassen, waarvan de tweede de leerlingen van het 2de en het 3de studiejaar verenigt. Het is noodzakelijk gebleken de paedagogische vereisten, de plaatselijke noodwendigheden en de overwegingen van budgetaire aard derwijze met elkaar in overeenstemming te brengen.

3) in de in demografisch opzicht minder gunstige streken kan de school voor voortgezet onderwijs onder minder strenge voorwaarden voor subsidiën in aanmerking komen. Het volstaat dat zij 30 leerlingen telt, en deze mogen insgelijks over twee klassen worden verdeeld, waarbij de tweede de leerlingen van de laatste twee studiejaren groepeerst.

Het criterium aangaande de bevolkingsdichtheid is hetzelfde als datgene, hetwelk van 1 Januari 1954 af, in het middelbaar onderwijs zal worden toegepast voor het toestaan van gelijkaardige afwijkingen.

4) Ten slotte is de Minister van Openbaar Onderwijs gemachtigd in uitzonderlijke gevallen (zeer weinig bevolkte streken, schoolgebieden met gering aantal leerlingen) de scholen voor voortgezet onderwijs, welke zelfs de onder 3) vermelde voorwaarden niet vervullen, voor subsidiën in aanmerking te doen komen. In die gevallen echter kan de afwijking door de Minister alleen maar worden toegestaan op advies van de gemengde commissie voor het lager onderwijs.

Art. 7.

Bepaalt de voorwaarden die een private school voor voortgezet onderwijs moet vervullen om aangenomen of gesubsidieerd te worden.

Deze voorwaarden behelzen :

a) dezelfde schoolbevolkingsminima als die bij het vorige artikel voorzien voor de gemeentescholen voor voortgezet onderwijs;

b) dezelfde vereisten als die voor de gemeentescholen voor voortgezet onderwijs gesteld, wat betreft de lokalen, het materieel, de bekwaamheid der meesters, enz.

Elles sont complétées :

a) par une clause précisant conformément à la législation et à la jurisprudence en vigueur au cycle primaire et au 4me degré, la situation des écoles complémentaires subventionnées au regard de l'enseignement de la religion et de la morale;

b) par des dispositions rendant applicables à l'école complémentaire les conditions et les modalités du retrait des subsides en cas d'infraction, prévu par la loi organique de l'enseignement primaire.

Art. 8.

Etend aux écoles complémentaires communales, intercommunales et adoptées les dispositions de l'article 22 de la loi organique de l'enseignement primaire relatives à la prise en charge par les communes des frais de l'instruction dans les écoles communales et adoptées, et à l'intervention des provinces dans les dépenses résultant de la délivrance gratuite des fournitures classiques.

Art. 9.

Détermine le régime d'intervention de l'Etat sous forme de subsides en faveur des écoles complémentaires communales et libres qui répondent aux conditions de la présente proposition.

Ainsi qu'il a été dit dans le développement, ce régime de subventions s'inspire à la fois de celui qui existe dans l'enseignement primaire et dans l'enseignement technique.

Il comporte deux éléments :

- 1) le subside traitement;
- 2) un subside pour frais de fonctionnement.

Art. 10.

Reprend et adapte à la situation des écoles complémentaires les prescriptions de la loi organique de l'enseignement primaire permettant au Roi de fixer des minima et des maxima de population par classe pouvant entrer en ligne de compte pour l'attribution des subventions, ainsi que pour l'octroi d'un traitement de directeur sans classe.

Art. 11.

Applique à l'école complémentaire le régime de sanctions financières prévu par la loi organique de l'enseignement primaire à l'égard des communes et des directions d'écoles subventionnées qui se refusent à respecter les prescriptions légales et réglementaires.

Art. 12.

Rend applicable à l'école complémentaire le principe de la gratuité de l'instruction et des fournitures classiques actuellement en vigueur dans l'enseignement primaire et dans les classes de 4me degré.

Art. 13.

Rend applicable à l'école complémentaire soumise au régime de la présente proposition les dispositions de la loi organique de l'enseignement primaire (art. 46) relatives à l'obligation pour les provinces et les communes de ne point

Zij worden aangevuld :

a) door een clause, waarin overeenkomstig de voor de lagere cyclus en voor de 4de graad van kracht zijnde wetgeving en rechtspleging, de toestand van de gesubsidieerde scholen voor voortgezet onderwijs met het oog op het onderricht in de godsdienst en de zedenleer wordt omschreven;

b) door beschikkingen, op grond waarvan de bij de wet tot regeling van het lager onderwijs voorziene voorwaarden en modaliteiten voor het intrekken van de subsidiën, ingeval van inbreuk op de wet, van toepassing worden gemaakt op de school voor voortgezet onderwijs.

Art. 8.

Breidt de bepalingen van artikel 22 der wet tot regeling van het lager onderwijs betreffende de telastening door de gemeenten van de onderwijskosten in de gemeentelijke en aanneembare scholen, en betreffende de tussenkomst van de provincies in de uitgaven voortspruitend uit de kosteloze verstrekking van schoolbehoeften, uit tot de gemeentelijke, intercommunale en aangenomen scholen voor voortgezet onderwijs.

Art. 9.

Bepaalt het stelsel van de Rijkstussenkomst in de vorm van subsidiën aan de gemeentelijke en vrije scholen voor voortgezet onderwijs, die beantwoorden aan de voorwaarden gesteld in het huidige voorstel.

Zoals in de toelichting wordt verklaard, richt dit stelsel van subsidieverlening zich naar de stelsels welke gelden voor het lager onderwijs en voor het technisch onderwijs.

Het bevat twee elementen.:

- 1) de weddetoelage;
- 2) een subsidie voor de werkingskosten.

Art. 10.

Dit artikel neemt de beschikkingen van de wet tot regeling van het lager onderwijs over, waarbij de Koning gemachtigd wordt de minimale en maximale klassebevolking, die in aanmerking komt voor het verlenen van toelagen en voor het toestaan van een wedde van bestuurder zonder klasse, vast te stellen, en past ze aan bij de toestand der scholen voor voortgezet onderwijs.

Art. 11.

Past het in de wet tot regeling van het lager onderwijs voorziene stelsel van financiële sancties ten opzichte van de gemeenten en de gesubsidieerde schoolbesturen, die weigeren de wettelijke en reglementaire voorschriften na te leven, toe op de school voor voortgezet onderwijs.

Art. 12.

Maakt het thans in het lager onderwijs en in de 4de graadklassen van kracht zijnde beginsel van kosteloze verstrekking van onderwijs en schoolbehoeften, van toepassing op de school voor voortgezet onderwijs.

Art. 13.

Maakt van toepassing op de aan het stelsel van het huidige wetsvoorstel onderworpen scholen voor voortgezet onderwijs: de beschikkingen der wet tot regeling van het lager onderwijs (art. 46) betreffende de verplichting voor

faire de distinction entre les enfants selon la catégorie d'écoles qu'ils fréquentent, en ce qui concerne l'octroi de divers avantages, tels que l'organisation de réfectoires scolaires, de colonies scolaires, de distribution d'aliments ou de vêtements.

Les délibérations des conseils communaux et provinciaux relatives à ces objets sont soumises à l'approbation du Roi, qui veille au respect de ces principes.

Art. 14.

Détermine les conditions de capacité requises des chefs d'école et du corps enseignant des écoles complémentaires.

Le niveau d'enseignement défini à l'article premier de la proposition requiert des maîtres une formation supérieure à celle que laisse présumer la possession du seul diplôme d'instituteur. Comment la proposition résout-elle la question ?

Tout d'abord, en ce qui concerne les cours généraux elle prescrit que ceux-ci seront confiés à un *titulaire de classe* et non à plusieurs maîtres spécialisés selon les matières à enseigner. Cette solution s'impose sur le plan pédagogique, compte tenu du but de l'école complémentaire et du niveau de formation qu'elle est destinée à donner.

D'autre part, quant aux conditions de capacité proprement dites, la proposition exige des chefs d'école et des titulaires de cours généraux.

— soit le diplôme d'instituteur plus un certificat d'études supplémentaires;

— soit le diplôme de « régent » dans l'une quelconque des spécialisations correspondant aux cours généraux.

La nature des certificats supplémentaires requis des instituteurs pour enseigner dans les écoles complémentaires sera déterminée par arrêté royal. Dans cet esprit, pourront normalement être inclus dans cette liste :

— la licence en sciences pédagogiques;
— divers certificats d'enseignement technique attestant un complément sérieux de formation;

— d'autres formes d'études supplémentaires adaptées spécialement à cet enseignement.

* * *

La proposition prévoit (art. 36) à titre transitoire, des adoucissements à ces exigences de capacité :

a) les titulaires du seul diplôme d'instituteur qui, au 1er septembre 1955 (date de l'entrée en vigueur du premier régime transitoire prévu par l'article 39 de la proposition), seront en fonctions depuis cinq ans au moins dans une classe distincte du 4me degré primaire seront admissibles, sans autre condition, comme titulaires de cours généraux dans l'école complémentaire.

b) les instituteurs en fonctions à la même date dans les mêmes classes distinctes du 4me degré pourront être admis temporairement comme titulaires de classe à l'école complémentaire et y seront maintenus s'ils se mettent en règle dans un délai de 3 ans à dater du jour où seront déterminés par le Roi, les certificats d'études supplémentaires requis. Cette mesure a pour but de permettre sans bouleversements inutiles, la transformation de 4me degré en écoles complémentaires.

de provinces en de gemeenten, geen onderscheid te maken onder de kinderen, naargelang van de categorie van scholen welke zij bezoeken, wat aangaat het verlenen van bepaalde voordelen, zoals de inrichting van refters en schoolkoloniën, de bedeling van voedsel en klederen.

De desbetreffende beslissingen van de gemeente- en provincieraden worden onderworpen aan de goedkeuring van de Koning, die waakt over de handhaving van dit beginsel.

Art. 14.

Bepaalt de bekwaamheidsvoorwaarden vereist van de schoolhoofden en van de leerkrachten der scholen voor voortgezet onderwijs.

Het onderwijspeil dat bepaald is in artikel 1 van het voorstel, vereist van de meesters een hogere vorming dan die welke het bezit alleen van het diploma van onderwijzer laat veronderstellen. Hoe wordt die kwestie in het voorstel nu opgelost ?

In de eerste plaats, wat betreft de algemene cursussen, wordt bepaald dat deze zullen worden toevertrouwd aan een *klasbestuurder*, en niet aan verscheidene gespecialiseerde meesters, volgens de te onderwijzen stof. Van paedagogisch standpunt uit is dit de aangewezen oplossing, rekening houdend met het doel van de school voor voortgezet onderwijs en met het vormingspeil dat zij dient te bereiken.

Anderdeels, wat de eigenlijke bekwaamheidsvoorwaarden aangaat, eist het voorstel van de schoolhoofden en van de titularissen voor de algemene cursussen :

— hetzij het diploma van onderwijzer plus een getuigschrift van aanvullende studiën;

— hetzij het diploma van « regent » in een welkdanige met de algemene cursussen overeenstemmende specialisatie.

De aard van de algemene getuigschriften, welke zullen vereist worden van de onderwijzers voor het onderricht in de scholen voor voortgezet onderwijs, zal bij koninklijk besluit worden bepaald. Logischerwijze kunnen in die lijst worden opgenomen :

— het licentiaat in de paedagogische wetenschappen;
— verschillende getuigschriften van technisch onderwijs, waarbij een ernstige vorming tot verdere volmaking kan worden verondersteld;
— andere vormen van aanvullende studiën, speciaal aangepast aan dit onderwijs.

* * *

Als overgangsmaatregel voorziet het wetsvoorstel (art. 36) een zekere mildering van de gestelde bekwaamheidsvereisten :

a) de houders van het eenvoudig diploma van onderwijzer die, op 1 September 1955 (datum der inwerkingtreding van het overgangsstelsel voorzien bij artikel 39 van het voorstel), minstens 5 jaar dienst hebben in een afzonderlijke vierde graadklasse van het lager onderwijs, zullen zonder enige andere voorwaarde, als titularissen voor de algemene cursussen in de scholen voor voortgezet onderwijs kunnen worden aangenomen;

b) de onderwijzers, die op dezelfde datum in dezelfde afzonderlijke vierde graadklasse in dienst zijn, kunnen tijdelijk als klasstetularissen tot het voortgezet onderwijs worden toegelaten en er definitief worden behouden, zo zij zich binnen een tijdspanne van 3 jaar, te rekenen van de dag waarop de getuigschriften voor aanvullende studiën door de Koning zullen worden bepaald, in regel stellen. Die maatregel heeft tot doel de omvorming van de vierde graad tot scholen voor voortgezet onderwijs zonder enige storing te doen verlopen.

Les chefs d'école bénéficient en vertu de la proposition d'un régime transitoire analogue.

* * *

Le Roi déterminera les titres requis pour enseigner les cours pratiques à l'école complémentaire. En effet, il n'est pas possible à la loi d'entrer dans le détail de ces matières.

Art. 15.

L'article 15 propose en l'étendant à l'enseignement complémentaire, une nouvelle rédaction de l'article 25 de la loi organique de l'enseignement primaire ultérieurement modifié par la loi du 1er juillet 1923. Cette disposition fixe les traits essentiels du statut du personnel enseignant des écoles communales gardiennes, primaires et pour adultes et, en particulier, son régime disciplinaire.

L'occasion a paru opportune pour remanier un texte dont la rédaction primitive est peu claire et pour le mettre au point, compte tenu de l'expérience acquise. Aucune modification essentielle n'est d'ailleurs apportée au contenu de cet article.

Art. 16 à 18.

Etendent au personnel des écoles complémentaires les dispositions des articles 26bis à 28 de la loi organique de l'enseignement primaire. Il n'a pas été jugé nécessaire de procéder de même par une disposition formelle dans l'article 26 de cette loi relatif aux conseils d'appels. Le caractère général de ce texte le rend, dans le contexte nouveau, automatiquement applicable à l'école complémentaire.

Art. 19.

Cet article délègue au Roi les pouvoirs nécessaires pour fixer le statut pécuniaire du personnel enseignant des écoles complémentaires communales. Cette délégation est prévue pour des raisons de facilité administrative.

On a fréquemment déploré la lourdeur du régime qui impose au législateur l'obligation d'intervenir pour fixer toutes les modalités du traitement des instituteurs des écoles primaires.

Le législateur ne doit pas craindre, d'autre part, en déléguant au Roi ce pouvoir pour les écoles complémentaires, de perdre dans ce domaine le contrôle qu'il est légitimement en droit d'exercer par les moyens normaux d'intervention du Parlement à l'égard de l'Exécutif.

Quant au fond, l'intention des signataires est de se rapprocher pour l'école complémentaire du régime pécuniaire en vigueur dans les écoles professionnelles.

La solution envisagée se présenterait comme suit :

1) professeurs de cours généraux :

a) porteur du diplôme de régent :

barème du régent de l'Etat.

b) instituteurs nantis d'un certificat d'études supplémentaires :

Krachtens dit voorstel genieten de schoolhoofden het voordeel van een dergelijk overgangsstelsel.

* * *

De Koning zal de titels, vereist voor het geven van de practische cursussen aan de school voor voortgezet onderwijs, bepalen. Het is inderdaad niet mogelijk de desbetreffende bijzonderheden in de wet te bepalen.

Art. 15.

Door het tot het voortgezet onderwijs uit te breiden, stelt artikel 15 een nieuwe tekst voor van art. 25 der wet tot regeling van het lager onderwijs, gewijzigd door de wet van 1 Juli 1923. Die wettekst bepaalt de hoofdlijnen van het statuut van het onderwijzend personeel der gemeentelijke bewaarscholen, lagere scholen en scholen voor volwassenen en in het bijzonder het tuchtstelsel.

De gelegenheid leek ons gunstig om een tekst bij te werken, die in zijn oorspronkelijke vorm weinig duidelijk is, en hem, rekening houdend met de opgedane ervaring, te vervolledigen. Geen enkele grondige wijziging werd overigens aangebracht aan de inhoud zelf van het artikel.

Art. 16 tot 18.

Bij deze artikelen worden de bepalingen der artikelen 26bis tot 28 van de wet tot regeling van het lager onderwijs uitgebreid tot het personeel van de scholen voor voortgezet onderwijs. Het bleek niet nodig op dezelfde wijze te handelen door een uitdrukkelijke bepaling te voorzien in artikel 26 van die wet betreffende de raden van beroep. De algemene kenmerken van die tekst maken deze laatste, in het nieuwe tekstverband, automatisch van toepassing op de school voor voortgezet onderwijs.

Art. 19.

Dit artikel schenkt de Koning de nodige bevoegdheid om de bezoldigingsregeling van het onderwijzend personeel der gemeentescholen voor voortgezet onderwijs te bepalen. Deze machtsoverdracht werd voorzien om redenen van administratieve aard.

Herhaaldelijk heeft men zich beklaagd over de lastige taak welke de wetgever wordt opgelegd, door hem te verplichten tussenbeide te komen voor het bepalen van alle modaliteiten der wedden van onderwijzers uit de lagere scholen.

Anderzijds moet de wetgever hoewel deze bevoegdheid voor de scholen voor voortgezet onderwijs aan de Koning wordt overgedragen, niet vrezen dat hij op dit gebied het toezicht zal verliezen, hetwelk hij wettelijk gerechtigd is door de normale middelen, welke het Parlement ten opzichte van de Uitvoerende Macht ten dienste staan, uit te oefenen.

Wat de grond van de zaak betreft is het de bedoeling van de indieners voor de scholen voor voortgezet onderwijs het in de beroepsscholen van kracht zijnde bezoldigingsstelsel toe te passen.

De voorgenomen oplossing ziet er uit als volgt :

1) leraren voor de algemene cursussen :

a) houders van het diploma van regent :

wedde van de Rijksregent.

b) onderwijzers, in het bezit van een getuigschrift van aanvullende studiën :

barème intermédiaire entre celui de l'instituteur et celui du régent.

2) professeurs de cours pratiques :

barème analogue à celui accordé pour les professeurs des mêmes cours dans les écoles professionnelles relevant de l'administration de l'enseignement technique.

Art. 20.

Rend applicable au personnel des écoles complémentaires adoptées et subventionnées (adoptables), le mécanisme relatif au traitement du personnel de ces écoles. Il détermine qui supporte la charge de ce traitement et quel en est le taux (identique à celui du personnel des écoles communales).

Art. 21.

Rend applicable à l'école complémentaire, et cela sans rien en modifier, les dispositions de la loi organique de l'enseignement primaire ayant trait à l'inspection de la religion et de la morale.

Art. 22.

Détermine les modalités de l'inspection de l'Etat dans les écoles complémentaires communales, adoptées et subventionnées. Les modalités de cette inspection peuvent être résumées comme suit :

1) de manière générale, elle s'exercera dans les conditions que la loi organique de l'enseignement primaire fixe à l'égard de l'inspection des écoles primaires.

2) tout comme dans les écoles primaires, elle ne s'étend pas au cours de religion et de morale, qui jouit d'un régime d'inspection propre (voir article 21).

3) elle est exercée pour les cours de formation générale par des inspecteurs de l'enseignement primaire.

Cette solution a été jugée préférable à celle qui consisterait à créer un corps d'inspection spécial pour les cours généraux. Notre inspection de l'enseignement primaire, sélectionnée par des épreuves sévères, est apte à assurer cette inspection.

Elle est, d'autre part, bien au fait des réalités régionales et locales sur lesquelles doit être axé l'enseignement complémentaire.

4) Quant aux cours de formation pratique, il a paru préférable, par contre, d'en confier l'inspection à des personnalités plus spécialisées. La proposition prévoit que cette inspection sera exercée par des inspecteurs désignés par le Roi. Il n'est pas dans les intentions des signataires de créer à cette fin un corps d'inspection distinct, mais bien de confier cette mission, sous l'autorité de l'inspection générale de l'enseignement primaire et complémentaire, aux inspecteurs des cours pratiques de l'enseignement technique (écoles professionnelles).

Art. 23.

En attendant que des dispositions législatives actuellement à l'étude étendent à tout le cycle secondaire le régime de l'inspection médicale scolaire actuellement en vigueur au

wedde, liggend tussen die van de onderwijzer en die van de regent.

2) leraren voor de practische cursussen :

wedde, gelijk aan die, welke toegestaan wordt aan de leraren voor dezelfde cursussen in de van de administratie voor het technisch onderwijs afhangende beroepsscholen.

Art. 20.

Maakt het mechanisme betreffende de wedden van het personeel van de scholen voor voortgezet onderwijs van toepassing op het personeel van de aangenomen en aanneembare gesubsidieerde scholen voor voortgezet onderwijs. Het bepaalt wie de last draagt van deze wedden en hoe hoog het aandeel zal zijn (gelijk aan dat voor het personeel van de gemeentelijke scholen).

Art. 21.

Maakt de beschikkingen van de wet tot regeling van het lager onderwijs, aangaande het toezicht op de godsdienst en de zedenleer zonder enige wijziging van toepassing op de school voor voortgezet onderwijs.

Art. 22.

Bepaalt de modaliteiten voor de Rijksinspectie in de gemeentelijke, aangenomen en gesubsidieerde scholen voor voortgezet onderwijs. De modaliteiten van dit schooltoezicht kunnen als volgt worden samengevat :

1) over het algemeen genomen zal het toezicht worden uitgeoefend onder de voorwaarden, welke door de wet tot regeling van het lager onderwijs ten opzichte van de inspectie der lagere scholen worden bepaald.

2) evenals in de lagere scholen strekt het toezicht zich niet uit tot de cursus in godsdienst en zedenleer, welke een eigen inspectie heeft (zie artikel 21).

3) voor de cursussen van algemene vorming wordt het toezicht uitgeoefend door de inspecteurs van het lager onderwijs.

Deze oplossing kreeg de voorkeur op die, welke er in zou bestaan een speciaal inspectiecorps voor de algemene cursussen in het leven te roepen. Onze inspectie van het lager onderwijs, is, ingevolge zeer strenge schiftingsproeven, in staat om dit schooltoezicht te verzekeren.

Anderzijds is zij goed op de hoogte van de regionale en plaatselijke toestanden waarop het voortgezet onderwijs moet afgestemd zijn.

4) Wat de cursus in de practische opleiding betreft, is het echter verkieslijker gebleken de inspectie er van toe te vertrouwen aan meer gespecialiseerde persoonlijkheden. Het voorstel voorziet dat die inspectie zal worden uitgeoefend door inspecteurs, die door de Koning zijn aangeduid. Het ligt niet in de bedoeling van de indieners met dat doel een afzonderlijk inspectiecorps op te richten, maar wel die taak toe te vertrouwen aan de inspecteurs van de practische cursussen van het technisch onderwijs (beroepsscholen), onder het gezag van de algemene inspectie van het lager en het voortgezet onderwijs.

Art. 23.

In afwachting dat de thans ter studie zijnde wettelijke beschikkingen het ten huidigen dage voor de lagere cycli en de 4de graadklassen toegepaste stelsel van medisch

cycle primaire et dans les classes de 4e degré, l'article 23 prévoit, dès à présent, l'application de ce régime à l'école complémentaire.

CHAPITRE II.

Modifications relatives à la loi du 10 juin 1937 tendant à l'organisation complète de l'enseignement officiel.

Art. 24 et 25.

L'enseignement complémentaire a par définition un caractère local. C'est donc aux communes qu'il appartient, dans le secteur public de créer les écoles complémentaires si elles le jugent utile. L'article 25 leur donne cette faculté. L'article 24 prévoit cependant qu'elles n'ont pas à cet égard d'obligation formelle, comme c'est le cas pour l'école primaire. La situation est, en effet, très différente.

Maintes communes seraient incapables de réunir le nombre d'élèves suffisant pour ouvrir une école complémentaire convenable.

En outre, dans divers centres urbains notamment, le réseau des établissements d'enseignement moyen et technique répond aux besoins actuels et à ceux de la scolarité prolongée. Créer en ces lieux une école complémentaire serait sans doute un inutile gaspillage d'énergie et d'argent. Dès lors, que la commune sous la tutelle générale du pouvoir central ait la faculté de créer ce genre d'école, semble la meilleure formule.

L'article 25 étend en outre à l'enseignement complémentaire les dispositions des alinéas 2 et 6 de l'article 2 de la loi du 10 juin 1937 tendant à l'organisation complète de l'enseignement (primaire) officiel. Il donne aux communes le droit de déterminer l'organisation interne de l'enseignement complémentaire donné sur leur territoire.

D'autre part, il permet, suivant certaines modalités, à certains enfants d'une commune de fréquenter l'école complémentaire de la commune voisine.

Art. 26.

Reprend les dispositions de l'article 5 de la loi du 10 juin 1937, pour permettre aux communes de s'associer en vue de créer des écoles complémentaires. Cette disposition est importante et les signataires souhaitent qu'il en soit fait un large usage; aussi (contrairement à ce qui existe pour l'enseignement primaire) n'a-t-il pas prévu la nécessité d'une autorisation royale. Ceci s'explique: pour le cycle primaire, la situation normale est celle d'écoles existant dans chaque commune et les écoles intercommunales doivent être l'exception. Il en va autrement pour l'enseignement complémentaire. En maintes régions de faible densité démographique, les communes auraient de la peine à créer et à faire vivre chacune pour soi une école complémentaire: il faut les encourager à associer leurs moyens pour les fonder en commun.

Art. 27.

Rend applicable à l'enseignement complémentaire l'article 6 de la loi du 10 juin 1937 relatif à la procédure d'ap-

schooltoezicht uitbreiden tot geheel het middelbaar onderwijs, voorziet artikel 23 nu reeds de toepassing van genoemd stelsel in de school voor voortgezet onderwijs.

HOOFDSTUK II.

Wijzigingen betreffende de wet van 10 Juni 1937 strekkende tot de volledige inrichting van het officieel onderwijs.

Art. 24 en 25.

Het voortgezet onderwijs heeft uiteraard een plaatselijk karakter. In de openbare sector komt het dus toe aan de gemeenten, scholen voor voortgezet onderwijs in te richten, zo zij dit nuttig achten. Bij artikel 25 wordt hun dat recht gegeven. Bij artikel 24 wordt echter voorzien dat zij te dien opzichte geen formele verplichting hebben zoals dat het geval is wat betreft de lagere scholen omdat de toestand inderdaad zeer verschillend is.

Talrijke gemeenten zouden onmogelijk het aantal leerlingen dat vereist is, om een school voor voortgezet onderwijs te openen, kunnen bijeenbrengen.

Bovendien beantwoordt, in verscheidene stedelijke centra o. m., het bestaande net van inrichtingen voor middelbaar en technisch onderwijs aan de huidige behoeften en aan die van de verlengde leerplicht, daar een school voor voortgezet onderwijs inrichten, zou neerkomen op een nutteloze verspilling van geld en energie. De formule volgens welke de gemeente, onder algemeen toezicht van het centraal gezag, het recht heeft een zodanige school in te richten, is dan ook de beste gebleken.

Artikel 25 breidt bovendien tot het voortgezet onderwijs de beschikkingen uit van het 2^e en 6^e lid van artikel 2 der wet van 10 Juni 1937 strekkende tot de volledige inrichting van het (lager) officieel onderwijs. Het geeft in de allereerste plaats de gemeenten het recht de inwendige inrichting van het op hun grondgebied verstrekte voortgezet onderwijs te regelen.

Bovendien staat het, in het raam van sommige bepalingen, toe dat sommige kinderen van een gemeente de school voor voortgezet onderwijs van de naburige gemeente bezoeken.

Art. 26.

Dit artikel hervat de beschikkingen van artikel 5 van de wet van 10 Juni 1937, waarbij het de gemeenten toegestaan is zich te verenigen om scholen voor voortgezet onderwijs in te richten. Deze beschikking is zeer belangrijk, en het is de wens van de indieners dat daarvan ruimschoots gebruik wordt gemaakt; daarom is (in strijd met wat bestaat voor het lager onderwijs) de noodzakelijkheid van een koninklijke toestemming niet voorgeschreven. Dit is begrijpelijk: voor het lager onderwijs is het normaal, dat in elke gemeente scholen bestaan, en zouden de intercommunale scholen uitzonderingen dienen te zijn. Dit is echter niet het geval voor het voortgezet onderwijs. In tal van streken met geringe bevolkingsdichtheid zou het de gemeenten moeilijk vallen een eigen school voor voortgezet onderwijs te openen en in het leven te houden, en daarom moeten zij er toe aangemoedigd worden zich te verenigen om gezamenlijk dergelijke scholen in te richten.

Art. 27.

Maakt artikel 6 van de wet van 10 Juni 1937 inzake de procedure betreffende de goedkeuring van de gemeente-

probation des décisions communales portant suppression d'une école, ou de places d'instituteur.

Art. 28.

Etend à l'enseignement complémentaire libre, le régime de l'adoption par les communes, qui existe dans l'enseignement primaire. Rappelons ici, à titre documentaire, le texte des alinéas 2 et 3 de l'article 7 de la loi du 10 juin 1937 auxquels se réfère le présent article :

« L'adoption peut être consentie pour une durée de six années au plus. Elle prendra fin avant cette date en cas de décès ou de retraite du titulaire sous le nom duquel l'adoption a été consentie. Elle peut toujours être renouvelée, même avant l'échéance.

» Lorsqu'aucune convention n'a fixé la durée de l'adoption, la suppression de l'adoption ne peut être prononcée dans le courant d'une année scolaire, ni sans un préavis d'une année. »

Art. 29.

Définit les conditions auxquelles doit répondre une école complémentaire communale (ou intercommunale). Cette importante disposition est également applicable aux écoles complémentaires libres qui désirent jouir de l'adoption communale ou de subsides de l'Etat, de la province ou de la commune (voir article 7 de la présente proposition).

Analysons brièvement ces conditions :

1) comme pour l'école primaire, un local convenable est exigé. La proposition prescrit que ce local doit être spécialement affecté à l'enseignement complémentaire. Les exigences désormais requises de l'enseignement aux enfants de 12 à 15 ans ne permettent pas que les élèves qui suivent cet enseignement soient mêlés à ceux du cycle primaire.

2) L'école doit disposer non seulement d'un mobilier et d'un matériel didactiques convenables, mais encore d'un outillage suffisant pour correspondre aux exigences du programme. Il ne s'agit pas de l'outillage requis d'une école technique assurant une formation professionnelle directe, mais bien du matériel nécessaire pour donner à l'élève, d'une part, le sens des travaux manuels au foyer et d'autre part les éléments d'une formation « préprofessionnelle ».

3) Les conditions de capacité requises du personnel enseignant ont été commentées plus haut (art. 14).

4) Programme : id. (voir art. 1er). L'enseignement de la religion et de la morale sera organisé dans les mêmes conditions qu'à l'école primaire.

5) Inspection de l'Etat (voir art. 22).

CHAPITRE III.

Modifications relatives à la loi du 14 juillet 1932 concernant le régime linguistique de l'enseignement primaire et de l'enseignement moyen.

Art. 30 à 34.

Ces dispositions adaptent, sans aucune modification de fond, au régime nouveau de l'école complémentaire, les

raadsbeslissingen houdende opheffing van een school of van onderwijsambten, van toepassing op het voortgezet onderwijs.

Art. 28.

Breidt het stelsel van aanneming door de gemeenten, dat voor het lager onderwijs geldt, uit tot het vrij voortgezet onderwijs. Bij wijze van inlichting herinneren wij hier aan de tekst van het 2^e en 3^e lid van artikel 7 der wet van 10 Juni 1937, waarop onderhavig artikel betrekking heeft :

« De aanneming kan toegestaan worden voor een duur van ten hoogste zes jaar. Zij zal vóór die tijd eindigen ingeval van overlijden of aftreden van de titularis, op wiens naam de aanneming werd gedaan. Zij kan altijd, zelfs vóór die vervaltijd, worden vernieuwd.

» Wanneer geen overeenkomst de duur der aanneming heeft bepaald, kan de opheffing der aanneming niet worden uitgesproken in de loop van een schooljaar, noch zonder opzegging één jaar vooraf. »

Art. 29.

Bepaalt de voorwaarden waaraan een gemeentelijke (of intercommunale) school voor voortgezet onderwijs moet beantwoorden. Deze belangrijke beschikking is eveneens van toepassing op de vrije scholen voor voortgezet onderwijs, die door de gemeenten wensen te worden aangenomen of die subsidiën van Staat, provincie of gemeente wensen te ontvangen (zie artikel 7 van het onderhavige voorstel).

Laten wij nu een korte uiteenzetting geven over die voorwaarden :

1) evenals voor het lager onderwijs, wordt een behoorlijk lokaal vereist. In het voorstel wordt bepaald dat dit lokaal speciaal voor het voortgezet onderwijs moet ingericht zijn. De vereisten, welke thans aan het onderwijs voor kinderen van 12 tot 15 jaar worden gesteld, laten niet meer toe, dat de leerlingen die dit onderwijs volgen, gemengd worden met die van de lagere cyclus.

2) de school moet beschikken, niet alleen over een behoorlijk mobilair en didactisch materieel, maar eveneens over een outillering, welke beantwoordt aan de vereisten van het programma. Het betreft hier niet de belangrijke outillering voor een vakschool, waar een rechtstreekse beroepsvorming wordt verzekerd, maar wel het nodige materieel dat de leerling, enerzijds zin voor huiselijke handarbeid en anderzijds, de nodige elementen voor een « prae-beroepsvorming » moet bijbrengen.

3) De voorwaarden aangaande de bekwaamheidsvereisten bij het onderwijzend personeel werden hierboven gecommenteerd (art. 14).

4) Leerplan : idem (zie art 1). Het onderwijs in de godsdienst en de zedenleer zal onder dezelfde voorwaarden als bij het lager onderwijs worden georganiseerd.

5) Staatsinspectie : idem (zie art. 22).

HOOFDSTUK III.

Wijzigingen in verband met de wet van 14 Juli 1932 betreffende de taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs.

Art. 30 tot 34.

Deze beschikkingen passen, zonder enige grondige wijziging de voor het lager onderwijs en o. m. voor de 4de graad

mesures prévues à l'égard de l'enseignement primaire et notamment du 4me degré par la loi linguistique du 14 juillet 1932.

CHAPITRE IV.

Modifications relatives à l'arrêté royal
du 18 juillet 1933
fixant les dispositions réglementaires
concernant la mise en disponibilité du personnel enseignant.

Art. 35.

Rend applicable au personnel des écoles complémentaires le régime de disponibilité prévu par l'arrêté royal du 18 juillet 1933 et déjà appliqué aux instituteurs primaires.

Cet arrêté royal ayant été modifié par des lois successives, le texte proposé reprend ces modifications.

CHAPITRE V.

Dispositions particulières.

Art. 36.

Disposition transitoire relative aux titres de capacité des chefs d'école et titulaires de classe. Elle a été commentée dans l'analyse de l'article 14.

Art. 37.

Ainsi qu'il a été dit dans le développement, l'occasion a paru opportune d'insérer dans la présente proposition, un texte permettant au Roi de réaliser la coordination de toutes les dispositions relatives à l'enseignement primaire, l'enseignement gardien et l'enseignement complémentaire.

Art. 39 et 40.

La présente proposition de loi est destinée à entrer en vigueur le même jour que celle qui a trait à l'obligation scolaire, c'est-à-dire le 1er septembre 1958. C'est à ce moment entre autres que disparaîtront définitivement les 4mes degrés primaires. Mais nous désirons assurer sans heurts le passage à la scolarité prolongée, en permettant la mise en place progressive de l'appareil scolaire correspondant au régime nouveau. Cela n'exige pas de mesures particulières pour les réseaux d'enseignement moyen et technique, mais bien pour le complémentaire.

Tel est l'objet du texte combiné des articles 39 et 40. Aux termes de ces dispositions, des écoles complémentaires pourront commencer à fonctionner sous le régime de la présente proposition dès le 1er septembre 1955, de manière à être entièrement constituées au moment où la scolarité prolongée sera obligatoire.

door de taalwet van 14 Juli 1932 bepaalde maatregelen, aan het nieuwe stelsel van de school voor voortgezet onderwijs aan.

HOOFDSTUK IV.

Wijzigingen in verband met het koninklijk besluit
van 18 Juli 1933
tot vaststelling van de reglementsbepalingen betreffende
de terbeschikkingstelling van het onderwijzend personeel.

Art. 35.

Bij dit artikel wordt het stelsel inzake terbeschikkingstellingen voorzien bij het koninklijk besluit van 18 Juli 1933 dat reeds werd toegepast op de onderwijzers, van toepassing gemaakt op het personeel der scholen voor voortgezet onderwijs.

Daar dit koninklijk besluit gewijzigd werd bij opeenvolgende wetten, worden die wijzigingen opgenomen in de voorgestelde tekst.

HOOFDSTUK V.

Bijzondere bepalingen.

Art. 36.

Overgangsbepaling in verband met de bekwaamheidsakten van de schoolhoofden en klasbestuurders. Zij werd toegelicht bij de ontleding van artikel 14.

Art. 37.

Zoals in de toelichting wordt verklaard scheen het een passende gelegenheid in het huidige voorstel een tekst in te lassen, waarbij de Koning in staat wordt gesteld de coördinatie van alle beschikkingen aangaande het lager, het bewaarschool- en het voortgezet onderwijs te verwezenlijken.

Art. 39 en 40.

Onderhavig wetsvoorstel dient in werking te treden op dezelfde datum als het wetsvoorstel, dat betrekking heeft op de leerplicht, hetzij op 1 September 1958. Op deze datum namelijk, vallen de 4de lagere graden voorgoed weg. Maar wij wensen geen onverhoedse overgang naar de verlengde leerplicht, doch zijn veeleer voornemens de met het nieuwe regime overeenstemmende schoolstructuur geleidelijk in te voeren. Hiertoe zijn geen bijzondere maatregelen vereist voor de middelbare en technische onderwijstakken, doch wel voor het voortgezet onderwijs.

Dit is het doel van de samengevoegde tekst der artikelen 39 en 40. Luidens deze bepalingen zullen de scholen voor voortgezet onderwijs kunnen functionneren onder het stelsel van dit voorstel, van 1 September 1955 af, zodat ze op het ogenblik van de inwerkingtreding van de leerplicht volledig zullen ingericht zijn.

PROPOSITION DE LOI

CHAPITRE PREMIER.

Modifications relatives à la loi organique
de l'enseignement primaire.

SECTION I.

Etudes — Congés — Certificats.

Article premier.

L'article 18 de la loi organique de l'enseignement primaire est remplacé par la disposition suivante :

« Article 18. — L'enseignement complémentaire comporte trois années d'études. Il fait suite à l'enseignement primaire. L'enseignement complémentaire vise à la fois la formation générale et la formation pratique. Il prépare les élèves, sans spécialisation prématurée, à leur vie professionnelle et développe chez eux le goût et les aptitudes nécessaires pour exécuter les travaux courants de la vie au foyer.

Le Roi détermine le programme des études. Celui-ci s'inspire des réalités locales dans sa pédagogie comme dans l'orientation de ses branches. Sous réserve des dispositions de l'article 20 de la loi sur l'obligation scolaire, il peut varier selon les régions.

A cette fin, 10 % de l'horaire hebdomadaire maximum autorisé seront laissés à la disposition des autorités scolaires. »

Art. 2.

La première phrase de l'article 21 de la même loi est remplacée par la disposition suivante :

« Dans les écoles primaires et dans les écoles complémentaires, le personnel enseignant s'occupe avec une égale sollicitude de l'éducation et de l'instruction des enfants confiés à ses soins. »

Art. 3.

Dans l'article 7 de la même loi, sont ajoutés aux alinéas 1er et 2 les mots « primaires et complémentaires » après les mots « les écoles » et à l'alinéa 3 les mots « et complémentaires » après les mots « écoles primaires ».

Art. 4.

Un article 7bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 7bis. — Les autorités et les personnes, qui ont la direction des écoles complémentaires faisant l'objet de subventions de l'Etat, déterminent, d'accord avec l'inspection, les périodes pendant lesquelles les chefs d'écoles complémentaires peuvent accorder aux élèves, dont la fréquentation n'a pas donné lieu à condamnation, des congés pour participer aux travaux saisonniers. Ces congés, dont la durée totale ne peut dépasser 35 jours, sont octroyés par écrit. Au cas où l'inspection et les chefs d'école ne par-

WETSVOORSTEL

EERSTE HOOFDSTUK.

Wijzigingen met betrekking tot de wet tot regeling
van het lager onderwijs.

AFDELING I.

Studiën — Verloven — Getuigschriften.

Eerste artikel.

Artikel 18 der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Artikel 18. — Het voortgezet onderwijs omvat drie studie jaren. Het volgt op het lager onderwijs. Het voortgezet onderwijs beoogt tegelijk de algemene vorming en de praktische vorming. Het bereidt, zonder vervroegde specialisatie, de leerlingen voor tot hun beroepsleven en ontwikkelt bij hen de nodige zin en aanleg voor het verrichten van de dagelijkse bezigheden van het gezinsleven.

De Koning bepaalt het leerplan. Dit laatste dient afgestemd op de plaatselijke realiteiten zo in zijn pedagogie als in de oriëntatie van zijn vakken. Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 20 der wet op de leerplicht kan het veranderen naargelang van de streek.

Te dien einde zullen de schooloverheden mogen beschikken over 10 % van de toegelaten wekelijkse maximumlesrooster. »

Art. 2.

De eerste zin van artikel 21 derzelfde wet wordt door de volgende bepaling vervangen :

« In de lagere scholen en in de scholen voor voortgezet onderwijs houdt het onderwijzend personeel zich, met dezelfde bezorgdheid, bezig met de opvoeding en het onderwijs der hem toevertrouwde kinderen. »

Art. 3.

In artikel 7 derzelfde wet worden in het 1° en 2° lid de woorden « scholen » vervangen door « lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs ». In het derde lid van dit artikel worden de woorden « lagere scholen » vervangen door « lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs. »

Art. 4.

Een artikel 7bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 7bis. — De overheden en de personen die de leiding waarnemen van scholen voor voortgezet onderwijs welke het voorwerp zijn van Staatstoelagen, bepalen, in overleg met de inspectie, de tijdperken gedurende welke de hoofden van scholen voor voortgezet onderwijs aan de leerlingen wier schoolbezoek nog geen aanleiding heeft gegeven tot veroordeling, verlof mogen verlenen ten behoeve van de werkzaamheden die het jaargetijde meebrengt. Deze verloven welke gezamenlijk niet meer dan 35 dagen mogen

viennent pas à se mettre d'accord, le Ministre de l'Instruction publique statue en dernier ressort. »

Art. 5.

L'article 4 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Article 4. — Il est institué un certificat d'études primaires et un certificat d'études complémentaires. Un arrêté royal règle la forme et les conditions de délivrance de ces certificats sans distinguer entre les établissements publics ou les établissements privés.

Les frais d'organisation des examens pour la délivrance du certificat d'études primaires sont à la charge de l'Etat ».

SECTION II.

Régime financier — Subventions.

Art. 6.

Un article 23^{quater}, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 23^{quater}.

§ 1. Pour être admise aux subventions de l'Etat, toute école complémentaire communale doit compter 60 élèves au moins et comprendre trois classes distinctes correspondant chacune à une des trois années d'études que comporte l'enseignement complémentaire.

§ 2. Par dérogation au § 1er, le nombre des élèves requis pour l'admission aux subventions peut être réduit :

1) à 45 élèves. Dans ce cas, l'école comportera deux classes et dans l'une d'elles seront groupés les élèves des deux dernières années d'études, de manière telle que chaque catégorie d'élèves reçoive concurremment l'enseignement du programme qui la concerne;

2) à 30 élèves, dans les conditions prévues au 1°, lorsque l'école ressortit à une commune de moins de 20.000 habitants et que celle-ci est située dans un arrondissement comptant moins de 125 habitants par kilomètre carré.

§ 3. Dans les cas prévus au § 2, 2°, le Ministre de l'Instruction publique peut, dans des circonstances exceptionnelles, admettre aux subventions les écoles complémentaires communales ne comptant pas 30 élèves, après avoir pris l'avis de la commission mixte de l'enseignement primaire. »

Art. 7.

Un article 23^{quinquies}, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 23^{quinquies}. — Pour pouvoir être adoptée par une commune ou être admise aux subventions de l'Etat, de la province ou de la commune, une école complémentaire privée doit répondre aux conditions fixées par l'article 23^{quater} de la présente loi et par l'article 7bis de la

bedragen, worden schriftelijk toegestaan. Ingeval de inspectie en de schoolhoofden het niet eens kunnen worden, beslist de Minister van Openbaar Onderwijs in laatste instantie. »

Art. 5.

Artikel 4 derzelfde wet wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Artikel 4. — Er wordt een getuigschrift van lagere studiën en een getuigschrift van studiën voor voortgezet onderwijs ingesteld. Een Koninklijk besluit regelt de vorm en de vereisten tot uitreiking van deze getuigschriften, zonder onderscheid te maken tussen openbare en private inrichtingen.

De kosten voortspruitende uit het afnemen der examens voor het uitreiken van het getuigschrift van lagere studiën, komen ten laste van de Staat. »

AFDELING II.

Financieel stelsel — Toelagen.

Art. 6.

Een artikel 23^{quater} luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 23^{quater}.

§ 1. Om Staatstoelagen te kunnen genieten moet elke gemeenteschool voor voortgezet onderwijs ten minste 60 leerlingen tellen en drie afzonderlijke klassen omvatten welke ieder overeenstemmen met één der drie studie jaren welke het voortgezet onderwijs behelst.

§ 2. In afwijking van § 1 mag het vereiste aantal leerlingen om voor de toelagen in aanmerkingen te komen, teruggebracht worden op :

1) 45 leerlingen. In dat geval moet de school twee klassen omvatten en in één klasse hiervan zullen de leerlingen der laatste twee studie jaren gegroepeerd worden, met dien verstande dat elke categorie van leerlingen tegelijk het onderwijs krijgt van het leerplan dat haar betreft;

2) 30 leerlingen, onder de voorwaarden bepaald in 1°, wanneer de school afhangt van een gemeente met minder dan 20.000 inwoners en deze laatste gelegen is in een arrondissement met minder dan 125 inwoners per km².

§ 3. In de gevallen voorzien onder § 2, 2°, kan de Minister van Openbaar Onderwijs, in uitzonderlijke omstandigheden, toelagen verlenen aan de gemeentescholen voor voortgezet onderwijs die geen 30 leerlingen tellen, na het advies gehoord te hebben van de gemengde commissie voor het lager onderwijs. »

Art. 7.

Een artikel 23^{quinquies}, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 23^{quinquies}. — Om door een gemeente te kunnen aangenomen worden of om door de Staat, de provincie of de gemeente te kunnen gesubsidieerd worden, moet een private school voor voortgezet onderwijs voldoen aan de voorwaarden gesteld bij de artikelen 23^{quater} van

loi du 10 juin 1937 tendant à l'organisation complète de l'enseignement officiel. Toutefois, l'enseignement de la religion et de la morale n'est pas obligatoire dans les écoles complémentaires subventionnées.

Les deux derniers alinéas de l'article 15 sont applicables aux écoles complémentaires privées subventionnées. »

Art. 8.

L'article 22 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Les frais de l'instruction primaire et complémentaire dans les écoles communales et ceux qui résultent de l'adoption d'écoles privées sont à la charge des communes.

La province intervient dans les dépenses résultant de la délivrance gratuite des fournitures classiques dans les écoles primaires, complémentaires et gardiennes communales, adoptées ou subventionnées, pour des sommes fixées par arrêté royal, sans que ces sommes puissent être inférieures à 15 francs par élève masculin et 24 francs par élève féminin d'école primaire ou complémentaire et 12 francs par élève d'école gardienne. Le montant de cette intervention est versé aux communes et aux directions d'écoles subventionnées sur états certifiés exacts par l'inspection scolaire.

Un arrêté royal fixera annuellement les conditions d'application de cet article en ce qui concerne les enfants anormaux. »

Art. 9.

Un article 23sexies, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 23sexies. — L'Etat accorde les avantages suivants aux écoles complémentaires qui répondent aux conditions énumérées aux articles 15bis et 23quater de la loi et à l'article 7bis de la loi du 10 juin 1937 tendant à l'organisation complète de l'enseignement officiel :

1° Une subvention équivalente aux traitements des membres du personnel enseignant tels qu'ils sont fixés par application des articles 29quinquies et 30. Cette subvention est liquidée mensuellement et directement au profit des membres du personnel;

2° Des subventions pour frais de fonctionnement et d'équipement. Le Roi fixe, par élève, le montant de ces subventions, sur avis de la commission mixte de l'enseignement primaire. Ces subventions ne sont pas inférieures aux subventions accordées aux écoles professionnelles de l'enseignement technique dont le programme est comparable à celui de l'école complémentaire ».

Art. 10.

Un article 23septies, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 23septies. — Le Roi fixe sur avis de la commission mixte de l'enseignement primaire, et sans préjudice des dispositions de l'article 23quater le chiffre minimum d'élèves qu'une classe doit réunir et le chiffre maximum d'élèves qu'elle peut recevoir pour que cette classe puisse entrer en ligne de compte pour l'attribution des subventions.

Il fixe, moyennant le même avis, les conditions dans les-

onderhavige wet en bij artikel 7bis der wet van 10 Juni 1937 strekkende tot de volledige inrichting van het officieel onderwijs. Het onderwijs in de godsdienst en in de zedenleer is nochtans niet verplicht in de gesubsidieerde scholen voor voortgezet onderwijs

De laatste twee leden van artikel 15 zijn van toepassing op de gesubsidieerde private scholen voor voortgezet onderwijs. »

Art. 8.

Artikel 22 derzelfde wet wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De kosten van het lager onderwijs en het voortgezet onderwijs in de gemeentescholen en die welke voortvloeien uit de aanneming van private scholen, zijn ten laste der gemeenten.

In de uitgaven der gemeentelijke, aangenomen of gesubsidieerde lagere scholen, scholen voor voortgezet onderwijs en bewaarscholen, wegens kosteloze verstrekking der schoolbehoeften, wordt door de provincie bijgedragen ten belope van sommen bepaald bij koninklijk besluit, zonder dat die sommen minder dan 15 frank per mannelijke leerling en 24 frank per vrouwelijke leerlinge uit lagere scholen of scholen voor voortgezet onderwijs, en 12 frank per leerling uit de bewaarscholen mogen bedragen. Het beloop der bijdrage wordt aan de gemeenten en de besturen van gesubsidieerde scholen uitgekeerd, op door de schoolinspectie echt verklaarde staten.

De voorwaarden tot toepassing van dit artikel, wat de abnormale kinderen betreft, worden jaarlijks bij koninklijk besluit vastgesteld. »

Art. 9.

Een artikel 23sexies, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 23sexies. — De Staat verleent de volgende voordelen aan de scholen voor voortgezet onderwijs die voldoen aan de voorwaarden opgesomd bij de artikelen 15bis en 23quater der wet alsmede bij artikel 7bis der wet van 10 Juni 1937 strekkende tot de volledige inrichting van het officieel onderwijs :

1° Een toelage gelijk aan de wedden van het onderwijzend personeel zoals deze bepaald zijn bij toepassing van de artikelen 29quinquies en 30. Deze toelage wordt maandelijks en rechtstreeks ten bate van de leden van het personeel uitbetaald;

2° Toelagen voor werkings- en uitrustingskosten. De Koning bepaalt, per leerling, het bedrag dezer toelagen, na het advies van de gemengde commissie voor het lager onderwijs te hebben ingewonnen. Deze toelagen zijn niet lager dan die welke verleend worden aan de vakscholen van het technisch onderwijs waarvan het leerplan kan vergeleken worden met dat van de school voor voortgezet onderwijs ».

Art. 10.

Een artikel 23septies, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 23septies. — De Koning bepaalt, op advies van de gemengde commissie voor het lager onderwijs en onverminderd de bepalingen van artikel 23quater, het minimum-getal leerlingen dat een klasse hebben moet en het hoogste getal leerlingen dat die klasse hebben mag opdat zij in aanmerking kunne komen voor het toekennen der toelagen.

Na hetzelfde advies te hebben ingewonnen bepaalt Hij

quelles une subvention peut être accordée à un directeur sans classe. »

Art. 11.

Un article 23octies, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi.

« Article 23octies. — Lorsque l'inspection constate qu'une commune ou une direction d'école adoptée ou subventionnée n'observe pas la loi et les règlements et s'obstine à ne pas s'y conformer, les subsides prévus à l'article 23sexies lui sont retirés en tout ou en partie par arrêté royal motivé, inséré au *Moniteur belge*. Dans ces cas, les traitements du personnel enseignant tombent en tout ou en partie à charge de la commune ou de la direction de l'école. Les traitements ainsi mis à charge de la commune continueront néanmoins à être payés par l'Etat qui en récupérera le montant à l'intervention du Ministre des Finances, par prélèvement sur les parts ou additionnels revenant à la dite commune dans le produit des impôts directs ou sur les sommes qui lui sont attribuées dans la répartition du fonds des communes. »

Art. 12.

L'article 16 de la même loi est modifié comme suit :

1) Le premier alinéa est remplacé par la disposition suivante :

« L'instruction primaire et complémentaire est gratuite pour les enfants dans les écoles communales, adoptées ou subventionnées ».

2) Le troisième alinéa est remplacée par la disposition suivante :

« La commune veille à ce que tous les enfants qui ne fréquentent pas les écoles primaires privées puissent recevoir l'enseignement soit dans une école communale, soit dans une école adoptée ».

Art. 13.

Le premier alinéa de la modification apportée par l'article 46 de la même loi à l'article 76 de la loi communale et à l'article 86 de la loi provinciale, est remplacé par la disposition suivante :

« Les délibérations des conseils provinciaux et communaux relatives à l'organisation de réfectoires scolaires, de colonies scolaires, de distributions d'aliments ou de vêtements aux enfants des écoles primaires et complémentaires, de subsides pour ces œuvres, sont soumises à l'approbation du Roi ».

SECTION III.

Du personnel.

Art. 14.

Un article 24bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 24bis. — Dans les écoles complémentaires, les

de voorwaarden waaronder een toelage kan verleend worden aan een bestuurder zonder klasse. »

Art. 11.

Een artikel 23octies, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 23octies. — Wanneer de inspectie vaststelt dat een gemeente of een bestuur van een aangenomen of gesubsidieerde school de wet en de reglementen niet naleeft en halsstarrig weigert ze na te leven, dan worden de toelagen, voorzien bij artikel 23sexies, hun geheel of gedeeltelijk onttrokken, bij koninklijk besluit met redenen omkleed en in het *Belgisch Staatsblad* opgenomen. In die gevallen komen de wedden van het onderwijzend personeel geheel of gedeeltelijk ten laste van de gemeente of van het bestuur der school. De Staat blijft evenwel de aldus ten laste van de gemeente vallende wedden uitbetalen en komt opnieuw in het bezit van het bedrag, door bemiddeling van de Minister van Financiën, door afhouding op de aandelen of opcentiemen, welke aan genoemde gemeente verschuldigd zijn in de opbrengst der rechtstreekse belastingen of op de sommen welke haar toegekend worden bij het verdelen van het fonds der gemeenten ».

Art. 12.

Artikel 16 derzelfde wet wordt gewijzigd als volgt :

1) Het eerste lid wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Het lager onderwijs en het voortgezet onderwijs wordt kosteloos aan de kinderen gegeven in de gemeentelijke aangenomen of gesubsidieerde scholen ».

2) Het derde lid wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De gemeente zorgt dat al de kinderen, die de private lagere scholen niet bezoeken, onderwijs kunnen genieten hetzij in een gemeenteschool, hetzij in een aangenomen school ».

Art. 13.

Het eerste lid der wijziging welke aangebracht werd bij artikel 46 derzelfde wet in artikel 76 der gemeentewet en in artikel 86 der provinciale wet, wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De beraadslagingen der provincie- en gemeenteraden, rakende het inrichten van schoolrefters, schoolkoloniën, uitdelingen van voedsel of kledingstukken aan de kinderen der lagere scholen en der scholen voor voortgezet onderwijs, van toelagen voor die werken, worden aan 's Konings goedkeuring onderworpen ».

AFDELING III.

Het personeel.

Art. 14.

Een artikel 24bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 24bis. — In de scholen voor voortgezet onder-

chefs d'école et le personnel enseignant qui donne les cours de formation générale doivent être porteur :

- a) soit du diplôme d'instituteur et d'un certificat d'études supplémentaires à déterminer par le Roi;
- b) soit du diplôme d'agrégé de l'enseignement secondaire inférieur (cours généraux).

Les cours de formation générale sont confiés à un titulaire de classe.

Les titres requis pour enseigner les cours pratiques dans les écoles complémentaires sont déterminés par le Roi. »

Art. 15.

L'article 25 de la loi organique de l'enseignement primaire, modifié par la loi du 1er août 1923 est remplacé par la disposition suivante :

« Article 25. — Le conseil communal nomme le personnel enseignant des écoles communales gardiennes, primaires, complémentaires et pour adultes.

Les peines disciplinaires applicables à ce personnel sont la suspension, la mise en disponibilité par mesure d'ordre et la révocation.

La suspension ne peut avoir une durée supérieure à six mois. Elle ne peut être renouvelée en raison des mêmes faits. Toute suspension de plus de six jours emporte de droit privation du traitement.

Le traitement d'attente dû à l'agent en disponibilité par mesure d'ordre est à la charge de la commune si la peine est prononcée par elle et à la charge de l'Etat si elle est prononcée par le Roi.

La révocation est exécutée par provision.

Les peines sont prononcées par le conseil communal devant lequel l'intéressé a le droit de présenter ou de faire présenter sa défense. En cas d'agissements concertés, le conseil communal peut déléguer au collège échevinal le soin d'entendre les intéressés qui auront la faculté de se faire assister d'un défenseur. La défense orale peut, en pareil cas si le conseil communal en décide ainsi, être remplacée par le dépôt d'un mémoire écrit.

Les peines, à l'exclusion de la suspension avec maintien du traitement, sont soumises à l'approbation de la députation permanente du conseil provincial devant laquelle l'intéressé a le droit de présenter ou de faire présenter sa défense. En cas d'agissements concertés, la députation permanente peut décider que la défense orale sera remplacée par le dépôt d'un mémoire écrit. La députation statue dans le délai d'un mois suivant la notification de la décision du conseil communal.

Le conseil communal et l'intéressé peuvent en appeler au Roi dans les huit jours de la notification de la décision de la députation permanente. Le Roi peut, après avoir pris l'avis de la députation permanente, l'intéressé et le conseil communal entendus, suspendre, mettre en disponibilité par mesure d'ordre ou révoquer un membre du personnel enseignant communal visé par le présent article.

En ce qui concerne le régime disciplinaire du personnel enseignant des écoles primaires et complémentaires, adoptées ou subventionnées, l'appréciation des motifs des peines disciplinaires appartient en premier ressort aux directions de ces écoles; en degré d'appel, au conseil prévu par l'ar-

wijs moeten de schoolhoofden en het onderwijzend personeel dat de cursussen voor algemene vorming geeft, in het bezit zijn :

- a) hetzij van de akte van onderwijzer en van een door de Koning te bepalen aanvullend studiegetuigschrift;
- b) hetzij van het diploma van geaggregeerde voor het lager secundair onderwijs (algemene vakken).

De cursussen voor algemene vorming worden aan een klasbestuurder toevertrouwd.

De bekwaamheidsbewijzen vereist voor het geven van onderricht in de praktische vakken in de scholen voor voortgezet onderwijs worden door de Koning bepaald. »

Art. 15.

Artikel 25 der wet tot regeling van het lager onderwijs, gewijzigd bij de wet van 1 Augustus 1923, wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Artikel 25. — De gemeenteraad benoemt het onderwijzend personeel der gemeentelijke bewaarscholen, lagere scholen, scholen voor voortgezet onderwijs en scholen voor volwassenen.

De tuchtstraffen van toepassing op dit personeel zijn : schorsing, terbeschikkingstelling bij ordemaatregel en afzetting.

De schorsing mag niet langer duren dan zes maanden. Zij mag niet vernieuwd worden wegens dezelfde feiten. Iedere schorsing van meer dan zes dagen brengt van rechtswege de wedde-inhouding mede.

Het wachtgeld, verschuldigd aan het personeelslid dat bij ordemaatregel ter beschikking gesteld wordt, valt ten laste van de gemeente zo de straf door haar werd uitgesproken, en ten laste van de Staat zo zij door de Koning werd uitgesproken.

De afzetting wordt voorlopig uitgevoerd.

De straffen worden uitgesproken door de gemeenteraad voor welke de belanghebbende het recht heeft zich te verdedigen of zich te doen verdedigen. In geval van onderling beraamde handelingen mag de gemeenteraad opdracht geven aan het schepencollege om de betrokkenen te horen; dezen kunnen zich door een verdediger laten bijstaan. Zo de gemeenteraad er aldus over beslist, mag de mondelinge verdediging in dergelijk geval vervangen worden door een in te dienen verdedigingsschrift.

De straffen, met uitsluiting van de schorsing met behoud van wedde, zijn onderworpen aan de goedkeuring van de bestendige deputatie van de provinciale raad, voor welke de belanghebbende het recht heeft zich te verdedigen of te laten verdedigen. In geval van onderling beraamde handelingen, mag de bestendige deputatie beslissen dat de mondelinge verdediging door een in te dienen verdedigingsschrift zal vervangen worden. De deputatie doet uitspraak binnen de termijn van een maand volgende op de betekening van de beslissing van de gemeenteraad.

De gemeenteraad en de betrokkene kunnen daarvan in beroep komen bij de Koning binnen de acht dagen na het betekenen van de beslissing van de bestendige deputatie. De Koning mag, na het advies van de bestendige deputatie ingewonnen te hebben, de belanghebbende en de gemeenteraad gehoord, een lid van het gemeentelijk onderwijzend personeel waarvan sprake in onderhavig artikel, schorsen, ter beschikking stellen bij ordemaatregel of afzetten.

Wat het tuchtstelsel van het onderwijzend personeel der aangenomen of gesubsidieerde lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs betreft, zijn de besturen der scholen in eerste instantie bevoegd om over de motieven der tuchtstraffen te oordelen; wordt er beroep aan-

ticle 26. Là où le conseil d'appel n'est pas institué, l'instituteur peut prendre son recours à la députation permanente dans les huit jours de la notification de la décision prise par l'autorité scolaire. La députation permanente statue dans le délai d'un mois suivant le recours du membre du personnel enseignant de l'école adoptée ou subventionnée. »

Art. 16.

L'article 26bis de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Article 26bis. — Les membres du personnel enseignant des écoles primaires et complémentaires ne peuvent renoncer à leurs fonctions que moyennant un préavis d'un mois. »

Art. 17.

La première phrase de l'article 27 de la même loi est remplacée par la phrase ci-après :

« Lorsqu'une place devient vacante dans une école communale primaire ou complémentaire, le collège échevinal désigne dans la quinzaine, un intérimaire. »

Art. 18.

A l'article 28 de la même loi, la première phrase est remplacée par la phrase ci-après :

« Le chef d'une école primaire ou complémentaire de deux ou plusieurs classes doit être choisi parmi les membres du personnel enseignant comptant au moins cinq années de service. »

Art. 19.

Un article 29quinquies, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 29quinquies. — Le Roi fixe le statut pécuniaire du personnel enseignant des écoles complémentaires communales. »

Art. 20.

Un article 30bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 30bis. — A. — Le traitement des membres du personnel enseignant des écoles complémentaires adoptées est à charge de la commune.

B. — Le traitement des membres du personnel enseignant des écoles complémentaires subventionnées est à charge des directions de ces écoles.

C. — Sauf la réserve formulée au litt. D ci-après, ce traitement ne peut, si les agents possèdent les titres de capacité requis, être inférieur aux taux résultant de l'article 29quinquies.

D. — Le traitement du personnel enseignant non marié, vivant en communauté, des écoles communales, adoptées ou subventionnées, est fixé à la moitié du traitement prévu pour les membres laïcs du personnel enseignant. »

getekend, dan is de bij artikel 26 voorziene raad bevoegd. Daar waar er geen raad van beroep is ingesteld kan de onderwijzer in beroep komen bij de bestendige deputatie binnen acht dagen na de betekening van de door de schooloverheid genomen beslissing. De bestendige deputatie doet uitspraak binnen de termijn van één maand volgende op het beroep ingesteld door het lid van het onderwijzend personeel der aangenomen of gesubsidieerde school. »

Art. 16.

Artikel 26bis derzelfde wet wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Artikel 26bis. — De leden van het onderwijzend personeel der lagere scholen en der scholen voor voortgezet onderwijs mogen alleen dan van hun ambt afzien wanneer zij het één maand vooraf hebben opgezegd. »

Art. 17.

De eerste zin van artikel 27 derzelfde wet wordt door de volgende vervangen :

« Wanneer in een gemeentelijke lagere school of school voor voortgezet onderwijs een betrekking openvalt, duidt het schepencollege binnen veertien dagen een waarnemende leerkracht aan. »

Art. 18.

In artikel 28 derzelfde wet, wordt de eerste zin door de volgende vervangen :

« Het hoofd van een lagere school of een school voor voortgezet onderwijs met twee of meer klassen moet gekozen worden onder de leden van het onderwijzend personeel, die ten minste vijf jaren dienst tellen. »

Art. 19.

Een artikel 29quinquies, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 29quinquies. — De Koning bepaalt de bezoldigingsregeling van het onderwijzend personeel der gemeentescholen voor voortgezet onderwijs. »

Art. 20.

Een artikel 30bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Artikel 30bis. — A. — De wedde der leden van het onderwijzend personeel der aangenomen scholen voor voortgezet onderwijs valt ten laste van de gemeente.

B. — De wedde der leden van het onderwijzend personeel der gesubsidieerde scholen voor voortgezet onderwijs valt ten laste van de besturen dezer scholen.

C. — Met inachtneming van het in navolgend litt. D gemaakte voorbehoud, mag die wedde, zo de personeelsleden in het bezit zijn van de vereiste bekwaamheidsbewijzen, niet lager zijn dan het bedrag bepaald door toepassing van artikel 29quinquies.

D. — De wedde van het in gemeenschap levend ongehuwd onderwijzend personeel der gemeentelijke, aangenomen of gesubsidieerde scholen is vastgesteld op de helft van de wedde voorzien voor de lekeleden van het onderwijzend personeel. »

SECTION IV.

Inspection.

Art. 21.

Le premier alinéa de l'article 19 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« L'inspection de l'enseignement de la religion et de la morale dans les écoles primaires et complémentaires est exercée par les délégués des chefs des cultes; ces délégués remplissent leur mission dans les conditions à déterminer par un arrêté royal. »

Art. 22.

L'article 39 de la même loi est modifié comme suit :

1) Le premier alinéa est remplacé par la disposition suivante :

« L'inspection des écoles primaires et complémentaires, communales, adoptées ou subventionnées, est exercée par l'Etat; elle ne peut s'étendre au cours de religion et de morale. »

2) Le dernier alinéa est complété par la disposition suivante :

« L'inspection des écoles complémentaires est, pour les cours de formation générale, exercée par les inspecteurs de l'enseignement primaire dans les conditions fixées par le présent article. Pour les cours de formation pratique, elle est exercée par des inspecteurs que le Roi désigne à cet effet. »

SECTION V.

Inspection médicale scolaire.

Art. 23.

L'alinéa 2 de l'article 45 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Ce service s'étend à toutes les écoles primaires et complémentaires soumises au régime de la présente loi. »

CHAPITRE II.

Modifications relatives à la loi
du 10 juin 1937 tendant à l'organisation complète
de l'enseignement officiel.

Art. 24.

L'article 1er de la loi du 10 juin 1937 tendant à l'organisation complète de l'enseignement officiel, est complété par l'alinéa ci-après :

« Les communes n'ont pas l'obligation de créer et d'en-

AFDELING IV.

Toezicht.

Art. 21.

Het eerste lid van artikel 19 derzelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Het toezicht over het onderricht in de godsdienst en de zedenleer in de lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs wordt uitgeoefend door de afgevaardigden der hoofden van de erediensten; deze afgevaardigden vervullen hun taak onder de bij een Koninklijk besluit te bepalen voorwaarden. »

Art. 22.

Artikel 39 derzelfde wet wordt gewijzigd als volgt :

1) Het eerste lid wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Het toezicht over de gemeentelijke, aangenomen of gesubsidieerde lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs wordt uitgeoefend door de Staat, uitgenomen over de leergang in de godsdienst en de zedenleer. »

2) Het laatste lid wordt aangevuld door volgende bepaling :

« Het toezicht over de scholen voor voortgezet onderwijs wordt, voor de cursussen voor algemene vorming, door de inspecteurs van het lager onderwijs uitgeoefend onder de voorwaarden bepaald bij het onderhavige artikel. Voor de cursussen voor praktische vorming, wordt het uitgeoefend door inspecteurs te dien einde aangesteld door de Koning. »

AFDELING V.

Medisch schooltoezicht.

Art. 23.

Lid 2 van artikel 45 derzelfde wet wordt vervangen door volgende bepaling :

« Deze dienst strekt zich uit tot al de lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs welke aan het stelsel dezer wet onderworpen zijn. »

HOOFDSTUK II.

Wijzigingen in verband met de wet
van 10 Juni 1937 strekkende tot de volledige inrichting
van het officieel onderwijs.

Art. 24.

Het eerste artikel der wet van 10 Juni 1937 strekkende tot de volledige inrichting van het officieel onderwijs wordt aangevuld met volgend lid :

« De gemeenten zijn niet verplicht een school op te

tretenir une école dans laquelle est donné l'enseignement complémentaire. »

Art. 25.

Un article 2bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 2bis. — Le conseil communal détermine suivant les besoins de la localité et les nécessités de l'enseignement, le nombre des écoles complémentaires et celui des membres du corps enseignant de ces écoles. Les enfants résidant dans une commune qui ne possède pas d'école complémentaire ou dont l'habitation est notablement plus éloignée de l'école complémentaire de leur commune que de celle d'une commune voisine, peuvent être autorisés à fréquenter l'école complémentaire de la commune voisine par décision du Ministre de l'Instruction publique, les conseils communaux intéressés, la députation permanente et l'inspection scolaire entendus.

Cette admission a lieu moyennant une indemnité mise à charge de la commune de résidence de l'enfant. Le montant en est fixé par le Ministre de l'Instruction publique en cas de désaccord entre les communes. »

Art. 26.

L'article 5 de la même loi est complété par l'alinéa ci-après :

« Elles peuvent, sans autorisation du Roi, s'unir pour fonder et entretenir une ou plusieurs écoles complémentaires. »

Art. 27.

Le premier alinéa de l'article 6 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Les résolutions des conseils communaux portant suppression d'une école primaire ou complémentaire ou réduction du nombre des membres du personnel enseignant sont soumises à l'avis de la députation permanente et à l'approbation du Roi. »

Art. 28.

Le premier alinéa de l'article 7 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« La commune peut adopter une ou plusieurs écoles primaires ou complémentaires privées. »

Art. 29.

Un article 7bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Article 7bis. — Une école complémentaire communale doit répondre aux conditions suivantes :

- 1) être établie dans un local convenable spécialement affecté à cet enseignement;
- 2) être pourvue d'un mobilier ainsi que d'un matériel et d'un outillage didactiques répondant aux exigences pédagogiques qu'imposent l'exécution du programme;
- 3) disposer d'un personnel enseignant de nationalité belge et répondant aux conditions de capacité fixées par

richten en te onderhouden waarin voortgezet onderwijs wordt verstrekt. »

Art. 25.

In dezelfde wet wordt een artikel 2bis ingevoegd, luidend als volgt :

« Artikel 2bis. — De gemeenteraad bepaalt, naar gelang van de plaatselijke behoeften en de noodwendigheden van het onderwijs, het aantal scholen voor voortgezet onderwijs alsmede het aantal leden van het onderwijzend personeel dezer scholen. De kinderen die verblijven in een gemeente waar geen school voor voortgezet onderwijs bestaat of wier woning merklijk verder is afgelegen van de school voor voortgezet onderwijs hunner gemeente dan van die ener naburige gemeente, kunnen, bij beslissing van de Minister van Openbaar Onderwijs, de betrokken gemeenteraden, de bestendige deputatie en het schooltoezicht gehoord, de toelating bekomen om de school voor voortgezet onderwijs der naburige gemeente te bezoeken.

Deze aanvaarding geeft aanleiding tot betaling van een vergoeding die ten laste komt van de gemeente waar het kind verblijft. Het bedrag dezer vergoeding wordt door de Minister van Openbaar Onderwijs vastgesteld zo er tussen de gemeenten geen akkoord wordt bereikt. »

Art. 26.

Artikel 5 derzelfde wet wordt aangevuld met volgend lid :

« Zij mogen, zonder toelating van de Koning, zich verenigen om samen één of meer scholen voor voortgezet onderwijs tot stand te brengen en te onderhouden. »

Art. 27.

Het eerste lid van artikel 6 derzelfde wet wordt vervangen door volgende bepaling :

« De beslissingen van de gemeenteraden houdende opheffing van een lagere school of school voor voortgezet onderwijs of houdende vermindering van het aantal leden van het onderwijzend personeel worden onderworpen aan het advies van de bestendige deputatie en aan de goedkeuring van de Koning. »

Art. 28.

Het eerste lid van artikel 7 derzelfde wet wordt vervangen door volgende bepaling :

« De gemeente kan één of meer private lagere scholen of scholen voor voortgezet onderwijs aannemen. »

Art. 29.

In dezelfde wet wordt een artikel 7bis ingevoegd, luidende als volgt :

« Artikel 7bis. — Een gemeenteschool voor voortgezet onderwijs moet aan de volgende voorwaarden voldoen :

- 1) gevestigd zijn in een behoorlijk lokaal dat speciaal bestemd is voor dit onderricht;
- 2) voorzien zijn van didactisch meubilair, leermiddelen en een didactische uitrusting die beantwoorden aan de pedagogische noodwendigheden opgelegd krachtens de uitvoering van het programma;
- 3) beschikken over een onderwijzend personeel dat de Belgische nationaliteit bezit en voldoet aan de bekwaam-

l'article 24bis de la loi organique de l'enseignement primaire;

4) se conformer à un programme répondant aux exigences déterminées par l'article 18 de la loi organique de l'enseignement primaire et organiser l'enseignement de la religion et de la morale dans les conditions fixées par l'article 17 de la même loi;

5) se soumettre à l'inspection de l'Etat. »

CHAPITRE III.

Modifications relatives à la loi du 14 juillet 1932
concernant le régime linguistique
de l'enseignement primaire et de l'enseignement moyen.

Art. 30.

L'article 1er de la loi du 14 juillet 1932 concernant le régime linguistique de l'enseignement primaire et de l'enseignement moyen est remplacé par la disposition suivante :

« Article 18. — Dans les écoles gardiennes, primaires ou complémentaires, communales, adoptées et subventionnées, la langue de l'enseignement est le néerlandais dans la région flamande, le français dans la région wallonne et l'allemand dans les communes d'expression allemande. »

Art. 31.

L'article 3 de la même loi est modifié comme suit :

« Au deuxième alinéa, les mots « du troisième et du quatrième degré » sont remplacés par les mots « du troisième degré et de l'école complémentaire. »

Au troisième alinéa, les mots « trois heures au troisième et six heures au quatrième degré » sont remplacés par les mots « trois heures au troisième degré et six heures à l'école complémentaire ».

Art. 32.

L'article 4 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Article 4. — A partir du deuxième degré d'études primaires, les enfants admis dans les classes prévues à l'article 2 sont tenus d'apprendre la langue de la région de manière à pouvoir suivre avec fruit, à l'issue du troisième degré primaire, l'enseignement du cycle secondaire inférieur dans la langue de la région. »

Art. 33.

L'article 5 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Article 5. — Dans les écoles gardiennes, primaires et complémentaires, communales, adoptées ou subventionnées, la langue de l'enseignement est dans l'agglomération bruxelloise et les communes bilingues de la frontière linguistique la langue maternelle ou usuelle de l'enfant. »

Art. 34.

A l'article 6 de la même loi, les mots « et au cours de l'enseignement complémentaire » sont insérés à la suite des mots « à partir de la troisième année d'études primaires ».

heidsvoorwaarden bepaald bij artikel 24bis der wet tot regeling van het lager onderwijs;

4) een leerplan tot richtsnoer nemen dat beantwoordt aan de vereisten gesteld bij artikel 18 der wet tot regeling van het lager onderwijs, en het onderwijs in de godsdienst en de zedenleer inrichten onder de voorwaarden bepaald bij artikel 17 derzelfde wet;

5) zich onderwerpen aan het Staatstoezicht. »

HOOFDSTUK III.

Wijzigingen in verband met de wet van 14 Juli 1932
houdende de taalregeling
in het lager en in het middelbaar onderwijs.

Art. 30.

Artikel één der wet van 14 Juli 1932 houdende de taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs wordt vervangen door volgende bepaling :

« Artikel 18. — De taal van het onderwijs in de gemeentelijke, aangenomen of gesubsidieerde bewaarscholen, lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs, is het Nederlands in de Vlaamse streek van het land, het Frans in de Waalse streek en het Duits in de Duitssprekende gemeenten. »

Art. 31.

Artikel 3 derzelfde wet wordt gewijzigd als volgt :

« In het tweede lid worden de woorden « van de derde en de vierde graad » vervangen door de woorden « van de derde graad en van de school voor voortgezet onderwijs. »

In het derde lid worden de woorden « dan drie uren in de derde en dan zes uren in de vierde graad » vervangen door de woorden « dan drie uren in de derde en dan zes uren in de school voor voortgezet onderwijs ».

Art. 32.

Artikel 4 derzelfde wet wordt vervangen door volgende bepaling :

« Artikel 4. — Van de 2de lagere studiegraad af, zijn de kinderen die toegelaten zijn in de bij het 2de artikel voorziene klassen, er toe gehouden de taal van de streek aan te leren, zodanig dat zij, op het einde van de 3de lagere graad, het onderwijs van de lagere secundaire cyclus met vrucht kunnen volgen in de taal van de streek ».

Art. 33.

Artikel 5 derzelfde wet wordt vervangen door volgende bepaling :

« Artikel 5. — In de gemeentelijke, aangenomen of gesubsidieerde bewaarscholen, lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs is, in de Brusselse agglomeratie en in de tweetalige gemeenten op de taalgrens, de onderwijstaal de moedertaal of de gebruikelijke taal van het kind ».

Art. 34.

In artikel 6 derzelfde wet worden na de woorden « vanaf het derde lagere schooljaar » de woorden ingevoegd « en tijdens het voortgezet onderwijs ».

CHAPITRE IV.

**Modification relative à l'arrêté royal
du 18 juillet 1933
fixant les dispositions réglementaires
concernant la mise en disponibilité du personnel enseignant.**

Art. 35.

L'article 1er de l'arrêté royal du 18 juillet 1933 fixant les dispositions réglementaires concernant la mise en disponibilité des membres du personnel administratif et enseignant, modifié par les lois des 10 juin 1937 et 23 juillet 1952, est remplacé par la disposition suivante :

« Article 1er. — Les membres du personnel administratif et enseignant des établissements communaux d'enseignement gardien, primaire et complémentaire, des établissements d'enseignement moyen et d'enseignement normal de l'Etat ainsi que les inspecteurs des enseignements primaire, normal et moyen peuvent être mis en disponibilité :

- 1) par suppression d'emploi;
- 2) par retrait d'emploi dans l'intérêt du service;
- 3) par mesure d'ordre;
- 4) pour cause de missions données par le gouvernement belge ou offertes par un gouvernement étranger ou une administration publique, belge ou étrangère, et acceptées avec l'assentiment de l'autorité compétente, lorsque la durée, l'importance ou la nature même de ces missions ne se concilient pas avec l'exercice normal de la fonction principale;
- 5) pour cause de maladie ou d'infirmités;
- 6) dans le cas où, devant être mis à la retraite, ils ne réunissent pas le nombre d'années de service exigé pour la pension et ne sont pas reconnus atteints d'infirmités qui les mettent hors d'état de continuer leurs fonctions;
- 7) pour motifs de convenances personnelles;
- 8) pour l'accomplissement du service militaire en qualité de volontaire ou pour l'exercice d'un emploi dans la colonie.

Les dispositions relatives à la mise en disponibilité :
a) pour cause de maladie ou d'infirmités; b) par retrait d'emploi dans l'intérêt du service, sont aussi applicables :

1) à la demande du conseil communal, aux membres du personnel administratif et enseignant des établissements d'enseignement moyen communal subventionné par l'Etat;

2) aux membres du personnel enseignant : directeurs, professeurs, instituteurs, maîtres spéciaux, chargés de cours, maîtres d'études et surveillants :

a) des écoles gardiennes, primaires et complémentaires, adoptées ou subventionnées;

b) des écoles normales provinciales ou privées agréées et des écoles d'application y annexées, à condition que les intéressés soient belges, laïcs, porteurs du diplôme ou du certificat de capacité requis pour l'exercice de la fonction ou qu'ils en aient été régulièrement dispensés.

Pour ces derniers agents, la position de disponibilité

HOOFDSTUK IV.

**Wijziging in verband met het koninklijk besluit
van 18 Juli 1933
tot vaststelling der reglementsbepalingen betreffende
de terbeschikkingstelling van het onderwijzend personeel.**

Art. 35.

Artikel 1 van het koninklijk besluit van 18 Juli 1933 tot vaststelling der reglementsbepalingen betreffende de terbeschikkingstelling der leden van het administratief en onderwijzend personeel, gewijzigd bij de wetten van 10 Juni 1937 en 23 Juli 1952, wordt vervangen door volgende bepaling :

« Artikel 1. — De leden van het administratief en onderwijzend personeel der gemeentelijke inrichtingen voor bewaarschoolonderwijs, lager onderwijs en voortgezet onderwijs, der Rijksinrichtingen voor middelbaar en normaalonderwijs, evenals de inspecteurs en inspectrices van het lager onderwijs, het normaalonderwijs en het middelbaar onderwijs kunnen ter beschikking gesteld worden :

- 1) wegens ambtsopheffing;
- 2) wegens ambtsontheffing in het belang van de dienst;
- 3) bij ordemaatregel;
- 4) wegens door de Belgische regering gegeven of door een vreemde regering of een Belgisch of buitenlands openbaar bestuur aangeboden en met toestemming der bevoegde overheid aanvaarde opdrachten, wanneer de duur, de belangrijkheid of de aard zelf dier opdrachten niet verenigbaar zijn met de normale uitoefening der hoofdbetrekking;
- 5) wegens ziekte of lichaamsgebreken;
- 6) ingeval zij op rustgeld moeten gesteld worden en zij het voor het pensioen vereiste aantal dienstjaren niet tellen en niet aangetast bevonden zijn door gebreken welke hen ongeschikt maken om hun betrekking nog langer uit te oefenen;
- 7) wegens persoonlijke aangelegenheden;
- 8) voor het volbrengen van de militaire dienst als vrijwilliger of voor het uitoefenen ener betrekking in de kolonie.

De bepalingen betreffende de terbeschikkingstelling :
a) wegens ziekte of lichaamsgebreken; b) wegens ambtsontheffing in het belang van de dienst zijn eveneens toepasselijk :

1) op aanvraag van de gemeenteraad, op de leden van het administratief en onderwijzend personeel der gemeentelijke middelbare onderwijsinstellingen die Staatstoelagen bekomen;

2) op de leden van het onderwijzend personeel : bestuurders, leraars, onderwijzers, bijzondere leermeesters, lesgevers, studiemeesters en surveillanten :

a) der aangenomen of gesubsidieerde bewaarscholen, lagere scholen en scholen voor voortgezet onderwijs;

b) der erkende provinciale of private normaalscholen en der daaraan verbonden oefenscholen, op voorwaarde dat de betrokkenen Belg zijn, tot het wereldlijk personeel behoren, en in het bezit zijn van het diploma of van het bekwaamheidsgetuigschrift dat vereist is voor de uitoefening van het ambt of dat zij regelmatig van het bezit ervan werden vrijgesteld.

Voor deze laatste personeelsleden eindigt de terbeschik-

prend fin et le traitement y attaché est supprimé : 1°) en cas de suppression de l'établissement ou de l'emploi; 2°) en cas de suppression des subventions de l'État à l'école; en cas de cessation de l'adoption, la partie du traitement d'attente à charge de la commune tombe à charge de la direction de l'école.

CHAPITRE V.

Dispositions particulières.

Art. 36.

Les instituteurs qui ne possèdent pas les diplômes énumérés sub a) et b) de l'article 24bis de la loi organique de l'enseignement primaire et qui, au moment de l'entrée en vigueur de l'article 39 de la présente loi, seront en fonctions dans une classe distincte du 4me degré primaire, seront admis en qualité de titulaires de classes à l'école complémentaire s'ils ont exercé ces fonctions pendant cinq années au moins.

Les instituteurs en fonctions dans une classe distincte du 4me degré primaire, qui ne remplissent pas la condition relative à la durée des fonctions, pourront bénéficier du même avantage pendant un délai de trois ans, à partir du 1er septembre suivant la date d'entrée en vigueur de l'arrêté royal prévu sub a) de l'article 24bis de la même loi.

Les mêmes dispenses seront accordées aux mêmes conditions, pour l'accès aux fonctions de chef d'école ou de titulaire de classe d'une école complémentaire, aux chefs d'un 4me degré primaire distinct ou d'une école primaire comportant des classes distinctes du 4me degré.

Art. 37.

Le Roi coordonnera les dispositions encore en vigueur des lois sur l'enseignement primaire, l'enseignement gardien et l'enseignement complémentaire avec les modifications expresses ou implicites qu'elles auront subies au moment où la coordination sera réalisée.

Il pourra à cette fin :

1) modifier l'ordre et la numérotation des titres, chapitres, sections, articles, paragraphes et alinéas des lois à coordonner et les regrouper dans d'autres divisions;

2) modifier les références contenues dans les dispositions à coordonner en vue de les mettre en concordance avec la numérotation nouvelle;

3) modifier la rédaction de ces dispositions légales en vue d'assurer une terminologie uniforme.

La coordination portera le titre : « Lois coordonnées relatives à l'enseignement primaire, gardien et complémentaire ».

Art. 38.

Sont abrogés :

1) les articles 18, 35 et 37, le dernier alinéa de l'article 7 et les deuxième et troisième alinéas de l'article 17 de la loi organique de l'enseignement primaire;

2) l'article 8, littéra A, de la loi du 10 juin 1937 relative aux pensions et à la mise en disponibilité des membres du personnel enseignant des écoles adoptées et adoptables ainsi que des écoles normales libres agréées, modifié par l'article 28 de la loi du 23 juillet 1952.

kingstelling en wordt de daaraan verbonden wedde ingehouden : 1°) wanneer de instelling of het ambt afgeschaft worden; 2°) wanneer de Staatstoelagen niet meer aan de school toegekend worden; ingeval de aanneming ophoudt komt het gedeelte van het wachtgeld dat ten laste was van de gemeente, ten laste van het bestuur der school.

HOOFDSTUK V.

Bijzondere bepalingen.

Art. 36.

De onderwijzers die niet in het bezit zijn van de diploma's opgesomd onder a) en b) van artikel 24bis der wet tot regeling van het lager onderwijs en die, op het ogenblik der inwerkingtreding van artikel 39 van onderhavige wet, fungeren in een afzonderlijke klasse van de vierde lagere graad, zullen als klasbestuurders toegelaten worden tot de school voor voortgezet onderwijs, zo zij die functies gedurende vijf jaar hebben uitgeoefend.

De onderwijzers die in een afzonderlijke klasse van de vierde lagere graad fungeren, en die niet voldoen aan de voorwaarden inzake diensttijd, kunnen hetzelfde voordeel genieten gedurende een termijn van drie jaar te rekenen van 1 September volgend op de datum der inwerkingtreding van het koninklijk besluit bedoeld onder a) van artikel 24bis derzelfde wet.

Dezelfde vrijstellingen zullen onder dezelfde voorwaarden verleend worden voor het bekleden van het ambt van schoolhoofd of klasbestuurder van een school voor voortgezet onderwijs; aan de hoofden van een afzonderlijke vierde lagere graad of van een lagere school die afzonderlijke klassen van de vierde graad omvat.

Art. 37.

De Koning zal de nog van kracht zijnde bepalingen der wetten op het lager onderwijs, het bewaarschoolonderwijs en het voortgezet onderwijs coördineren, met de uitdrukkelijke of impliciete wijzigingen welke er aangebracht worden wanneer de coördinatie zal geschieden.

Te dien einde kan Hij :

1) de volgorde en de nummering der titels, hoofdstukken, afdelingen, artikelen, paragrafen en leden der te coördineren wetten wijzigen en ze opnieuw groeperen in andere onderverdelingen;

2) de verwijzingen die voorkomen in de te coördineren bepalingen veranderen om ze met de nieuwe nummering in overeenstemming te brengen;

3) de redactie der wetsbepalingen wijzigen om een eenvormige terminologie tot stand te brengen.

De titel der coördinatie zal luiden : « Gecoördineerde wetten op het lager, bewaarschool- en voortgezet onderwijs ».

Art. 38.

Worden opgeheven :

1) de artikelen 18, 35 en 37, het laatste lid van artikel 7 en het tweede en derde lid van artikel 17 der wet tot regeling van het lager onderwijs;

2) artikel 8, littéra A, der wet van 10 Juni 1937 betreffende de pensioenen en de terbeschikkingstelling der leden van het onderwijzend personeel van de aangenomen en aanneembare scholen alsmede van de erkende vrije normalscholen, gewijzigd bij artikel 28 der wet van 23 Juli 1952.

Art. 39.

Le Roi peut, à partir du 1er septembre 1955, appliquer anticipativement les dispositions de la présente loi à l'égard des écoles complémentaires qui seraient créées avant le 1er septembre 1958.

Le Roi prend les mesures transitoires nécessaires pour assurer progressivement le passage du régime en vigueur au moment de la publication de la loi au régime institué par celle-ci.

Art. 40.

La présente loi entre en vigueur le 1er septembre 1958, sauf l'article 39, qui entre en vigueur le 1er septembre 1955.

Art. 39.

Met ingang van 1 September 1955 kan de Koning de bepalingen van onderhavige wet bij vervroeging toepassen ten aanzien van de scholen voor voortgezet onderwijs die vóór 1 September 1958 zouden opgericht worden.

De Koning zal de nodige overgangsmaatregelen treffen met het oog op de geleidelijke overgang van het regime van kracht op het ogenblik van de bekendmaking der wet, naar het stelsel dat bij deze laatste ingevoerd wordt.

Art. 40.

Onderhavige wet treedt in werking op 1 September 1958, behalve artikel 39, dat op 1 September 1955 van kracht wordt.

P. HARMEL,
H. HEYMAN,
Ch. du BUS de WARNAFFE,
A. VERBIST.
